Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש־געזעלשאפטליכע טאג־צייטונג

Nr 224 | Łódź, Wtorek 24 września 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז דינסטאג יט אלול תרפ"ט | № 224

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקויער 21, טעל. 24-71

„פרעטענזיעס נאך דער צייט"

ענטפער פון סיים־מארשאלעק דאשינסקי אויפ'ן ארטיקעל פון מארשאל פילסודסקי „דער אונטערגעהענדער וועלט"

װארשא, 23. (טעלעפאניש פון אונזער סיים־קארעספאנדענט).

אויפ'ן ארטיקעל פון מארשאל פילסודסקי „דער אונטערגעהענדער וועלט", אין וועלכען ס'איז אנגע־גריפען געווארען דער סיים־מארשאלעק דאשינסקי, ענטפערט דאשינסקי מיט פאלגענדען ארטיקעל א. נ. „פרעטענזיעס נאך דער צייט". אין דעם ארטיקעל שרייבט דער סיים־מארשאלעק:

אנהויב סעפטעמבער האט זיך צו מיר געמאל־דען דער פרעמיער שוויטאלסקי, וועגען צוזאמענרופען א קאנפערענץ פון די פארשטעהער פון דער רעגי־רונג מיט די סיים־קלובען. אין דער דאזיגער פער־זאמלונג האבען געזאלט אנטיילנעהמען אלע קלובען, א חוץ די אוקראינער, ווייסרוסען און קאמוניסטען. די קאנפערענץ איז נישט צושטאנדגעקומען, הגם און אפשר דערפאר, ווייל אין איהר האט געזאלט אנטיילנעהמען דער מארשאל פילסודסקי. די קלובען האבען נישט געוואלט אנטיילנעהמען אין דער קאנפע־רענץ ווייל נאך א 6־חדשים'דיגען צוזאמענארבייט האט די רעגירונג געהאט די פליכט צוזופירען דעם סיים אויף ארבייט. ביים איבערגעבען דעם ענטפער פון די 7 קלובען אויפ'ן רעגירונגס־פאר־שלאג האב איך מוסיף געווען, אז אויב דער פרע־מיער וויל ווייטער געבען א תשובה, װארט איך ביז'ן 17־טען סעפטעמבער.

די קאנפערענץ איז נישט צושטאנדגעקומען.

איך פערשטעה די פערביטערונג פון פרעמיער שוויטאלסקי. נאך 5 חדשים איז דאס געווען דער ערשטער שריט לגבי דעם סיים. דער שריט איז נישט געלונגען. מ'האט געקאנט מיינען, אז דער יונגער פרעמיער וועט זיך נישט אפשרעקען פאר דעם ער־שטען נישט געלונגענעם שריט. כ'פערשטעה אבער נישט די אונצופרידענהייט פון מארשאל פילסודסקי ווען ר'האט זיך נישט צוזאמענגעטראפען מיט די סיים פארשטעהער. נאך דעם בעריהמטען גלעזעל טיי אין פרעזידיום פון מיניסטערען־ראט, ווען פרעמיער איז געווען ה' בארטעל, נאך די שפילערייען פון עבע־נען און שליסען דעם סיים, נאכ'ן בריף פון 21־טען יולי 1928, נאכ'ן צוריקרופען די אפיצירען, אז זיי זאלען נישט געהן אין די קאמיסיעס פון סיים, נאך דער בעליידיגענדער רעדע אין סענאט אין יאהר 1928, נאך דעם ארטיקעל „דנא א זא", נאך דער בעליידיגענדער רעדע אין מלוכה־טריבונאל, צי דארף דער מארשאל פילסודסקי אויסדריקען זיין אונצו־פרידענהייט צוליב דעם, וואס די סיים־פארשטעהער זענען נישט געקומען?

אלם פועל יוצא דערפון איז געקומען דער גלענצענדער ארטיקעל „דער וועלט, וואס געהט אונטער", אנ'ארטיקעל מיט אייגענע לידלעך פון מארשאל, וואו ער דערמאהנט אויך זיינע יונגע יאה־רען מיט דער שעהנער העלענא, דריקט אוים זיינע געפיהלען פון די קינדער־יאהרען און דערנאך זיי־רעלט ער זיך אביסעל, אבער ש'ין נישט אזוי שארף ווי אמאל, אין ארטיקעל פיהלט זיך א שטיר־קעל מעלאנכאליע, און אלס אויסגאנגס־פונקט ווערט גענומען: דאס געשעפעניש מיט מיר, וואס איז פארגע־קומען דעם 24־טען יוני צווישען פינף און זעקס נאכמיטאג אין בעלוועדער.

מיר זענען געווען אינצווייען. מארשאל פיל־סודסקי געדענקט נישט גענוי אלע פרטים פון גע־שפרעך. איך האב אין דער הינזיכט א גוטען זכרון, און געדענק דעם אויסגאנגס־פונקט פון דעמאלסדיגען געשפרעך. דורך א דריטער פערזאן — ווער דאס אי זגעווען, איז איצט גלייכגילטיג — האב איך מיך געווענדעט צום מארשאל ער זאל מיך אויפנעהמען. נאך א הסכם פון מארשאל האב איך געשריבען א בריף און געבעטען א טערמין פון דער בעגעגעניש. דער טערמין איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 24־טען יוני, פינף א זייגער נאכמיטאג.

איך האב גערעדט דעמאלט וועגען דער שרעק־ליכער לאגע אין לאנד, וועגען דעם שווערען עקא־נאמישען צושטאנד, וועלכער ווערט נאך פער־שטארקט צוליב די פאליטישע קאמפען מיט'ן סיים. כ'האב געוואלט געפינען אנ'אויסוועג דורך שאפען נישט קיין שטענדיגע מעהרהייט, נאר א מיטארבייט, ב'יהאב געהאלטען, אז מ'דארף שאפען א מעהר־הייט ביים דורכפיהרען די נויטיגסטע מלוכה־ענינים, איך האב ערקלערט, אז פ.פ.ס. און „וויזוואלעניע" זע־נען גרייט צו דיסקוטירען וועגען פארשלאגען, וועלכע ווערען געשטעלט דורך דעם בעבעק; וב אלם דעם גרעסטען איך האב אנגעוויזען, אז דער קאנגרעס פון „וויזוואלעניע" האט אין זיין גרעסטען טייל בע־שטימט טונגוס'ן אויף א פשוט'ן ארט. כ'האב אנגעווי־זען, אז די אפאזיציע פון פ.פ.ס. און וויזוואלעניע ווערט מעסיגער ווייל זיי זענען פעראנטווארטליך פאר דעם גורל פון לאנד. קיינער האט מיך דערצו נישט בעפולמעכטיגט. ס'איז געווען מיין מיינונג.

איך בין געגאנגען אין בעלוועדער, ווייל דארט געפינט זיך א מענש, וועלכער האט די איבערמאכט, זייט דעם יאהר 1926. איך בין געגאנגען אין בעל־וועדער, ווייל די לאגע איז לאנד איז א שווערע, א שלעכטע, און כ'האב נישט געוואלט, אז זי זאל ווע־רען נאך ערגער. איך האב נישט קיין הארמאטען צו דיספאזיציע. איך מיין, אז נישט דורך בלוט־פערגיסונג קאן מען פערריכטען די ווירטשאפט־ליכע לאגע פון לאנד. איך האב דאס געזאגט דעם מארשאל פילסודסקי און איך בעהאלט מיך נאר־נישט דערמיט, אז א פערשטענדיגער מענש קאן נישט מסכים זיין מיט א מאכטלאזען פארלאמענט און מיט א רעכטלאזער רעגירונג. יעדער פערשטענדיגער מענש וואלט געוואלט זעהן א מעהרהייט אין פאר־לאמענט און א רעגירונג, וואס רעכענט זיך מיט'ן סיים. ווער ס'פערשטעהט דאס נישט דארף זיך נישט פערנעהמען מיט דער רעגירונג און מיט'ן סיים. ווער ס'פערשטעהט עס יא, זאל נעהמען די רשימה פון די סיים־מיטגלידער און דעמאלט וועט ער פערשטעהן מיינע זארגען אלס סיים־מארשאלעק.

אויף מיינע אויספיהרונגען, האט דער מארשאל פילסודסקי געענטפערט מיט א „ניין". איך וויל דא נישט ציטירען וואס פאר א ווערטער ער האט דערביי בענוצט, ווייל איך בין דערצו נישט בעפולמעכטיגט. דאן האט דער מארשאל מיך אפגע־שיקט צום פרעמיער שוויטאלסקי און צום פולק. סלאוועק. ער האט דאס אבער געטון אויף אזא זעלנע רישען אופן, אז איך האב ערקלערט, אז כ'האב נישט ברעה וועגען דעם ענין זיך צו ווענדען צו שוויטאלסקין און סלאוועק'ן. יעדער פון אונז דארף פערשטעהן, אז וועגען ענינים וואס זענען נוגע דעת פאליטיק פון סיים דארף מען רעדען נאר מיט פיל־סודסקי'ן.

עטליכע טעג נאך מיין בעזוך אין בעלוועדער האט מארשאל פילסודסקי געהאלטען זיין רעדע פארן מלוכה־טריבונאל, א משוגענער איז דער, וועלכער האט נאך געקענט טראכטען, אז נאך דער דאזיגער רעדע קאן מען קומען אין א קאמפראמיס מיט'ן מארשאל בנוגע דעם סיים. באלד דערויף איז פרע־מיער שוויטאלסקי אוועקגעפאהרען קיין פאריז און פולב. סלאוועק איז אויך געפאהרען קיין פראנק־רייך, אלע דריי האבען אלזא זיך נישט גערעכענט מיט דער לאגע, וואס איז געשאפען געווארען דעם 29־טען יוני נאך מיין בעזוך אין בעלוועדער.

און פונקט דעם 22 סעפטעמבער קומט דער ארטיקעל פון מארשאל פילסודסקי וועלכער פער־רופט זיך גרינגשעצענד אויף מיין געשפרעך אין בעלוועדער. איך דאנק פאר דעם דאזיגען. אויף די ווייטערדיגע אויספיהרונגען פון ארטיקעל וועל איך נישט רעאגירען. ווער ס'האט פיינט דעם סיים, ווער ס'פעראכטעט איהם — שמאכט זיך אליין אפ מיט אזעלכע ארטיקלען. איך האב מורא, אז ווען דער סיים זאל בעשטעהן פון 444 דעפוטאטען, אנהענ־גער פון איצטיגען סיסטעם, וואלט ער אויך נישט געפינען קיין חן אין די אויגען פון מארשאל פיל־סודסקי. דאס וואלט אויך געשעהן דעמאלט, ווען אלע וואלטען הכנעה'דיג נאכגעקומען די פאדערונ־גען פון מארשאל פילסודסקי.

די ליטווישע פאליטיק וועט נישט געענדערט ווערען

ערקלערט דער נייער ליטווישער פרעמיער

קאוונא, 23. (ספ. טעל.) דער צייטווייליגער פרעמיער־מיניסטער טוביאליס האט היינט פארגע־שלאגען דעם מלוכה־פרעזידענט סמעטאנא די ליס־טע פון נייעם קאבינעט, וועלכע דער מלוכה־פרע־זידענט האט בעשטעטיגט. דער פרעמיער־מיניסטער האט אין א געשפרעך מיט זשורנאליסטען ערקלערט, אז די איצטיגע פאליטיק פון ליטע וועט נישט געענ־דערט ווערען.

רינא, 23. (א.ט.א.) דער גאנצער קאוונער גארניזאן ווערט געהאלטען אין פאגאטאוויע, אלע אורלויבען זענען צוריקגעצויגען געווארען. די גאנ־צע בעפעלקערונג איז אומרוהיג. מ'ערווארט אנ'־אויפשטאנד אדער א מלוכה־איבערקעהרעניש און מ'רעדט וועגען דעם גאנץ אפען.

קאוונע, 23. (א.ט.א.) די אפיציעלע ליט־ווישע טעלעגראפען־אגענטור האט פעראפענטליכט פאלגענדע מיטטיילונג: מאנטאג האט דער נייער מי־ניסטער־פרעזידענט טוביאליס פארגעשלאגען דעם פרעזידענט די פאלגענדע ליסטע פון נייעם קאבינעט: פרעמיער־מיניסטער, פינאנץ־מיניסטער און אויסערן־מיניסטער — טוביאליס; לאנדווירטשאפטס־מיניסטער — אליקס (פריהער— דאסזעלבע); קריגס־מיניסטער פולקאווניק פאריעקעס (פריהער באהן־מיניסטער). אינערן־מיניסטער פולקאווניק מוסטע־קים (פריהער דערזעלבער); באהן־מיניסטער פיליי־שיס (אויפסניי);

דער פרעזידענט האט די ליסטע בעשטעטיגט, אזוי־ארום איז דער מיניסטער־קאבינעט געבליבען דערזעלבער, הגם וואלדעמאראס איז אין איהם נישט אריין. פון די נייע מיטגלידער איז צוגעקומען נאר אינזש. ווילעישיס א פערוואלטונגס־מיטגליד פון דער טאוטינינק־פארטיי.

היינט די לויה פון לואי מארשאל

װארשא, 23 (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט).

אין צוזאמענהאנג מיט דער לויה פון לואי מארשאל, וואס קומט היינט פאר אין ניו־יארק, זע־נען היינט ארויסגעשיקט געווארען פון פוילען העכער 150 קאנדאלענץ דעפעשען פון די גרעסערע קהלות א. פוילען, ציוניסטישער ארגאניזאציע, וואר־שעווער אגודת־ם טגלידער, דזשאינט, יתומים־פער־באנד „טאז" א.א.נ. ס'איז געפלאנט געווען צו שליסען די געשעפטען אויף 2 שעה, צוליב אבער טעכנישע שוועריקייטען איז דער פלאן אפגעפאלען.

———:§:———

Dr. Różaner

צוריקגעקעהרט.

אחרי מחלה כבדה וממושכה מתה עלינו בשנת הששים ותשע לימי חי' אמנו. חמותנו וזקנתנו היקרה מרת

נ.ע. פריידעל קאהן

אשת ר' אברהם משה ז"ל

הלויתה למנוחת עולמים תהי' היום, יום ג', י"ט לחודש אלול תרפ"ט, בשעה 2 אחרי הצהרים מבית אבלה גדאנסקא 40.

השרויים בצער עמוק משפחת המתאבלת.

9967

אינדוסטריעלער און סוחרים פון א"י זאגען זיך אפ פון א וועקסעל-מאראטאריום

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
נעכטען איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון סוחרים און אינדוסטריעלער און ס'איז איינשטימיג בעשלאסען: נעווארען נישט אנצונעהמען דעם מאראטאריום אויף וועקסלען וועלכען ס'האבען פארגעלעגט פיל אויסלענדישע פירמען, צוליב די געשעהענישען. דער אפזאג איז געקומען, כדי צו אקצענטירען, אז דאס ארץ-ישראלדיגע סוחרטום און אינדוסטריע ווילען סאליד נאכקומען זייערע פערפליכטונגען, און אז אין לאנד איז שוין פולשטענדיג רוהיג.

א שמירה ביים קבר רחל

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
לויט א אינטערווענץ פון הרבנות הראשית איז ביים קבר רחל אוועקגעשטעלט געווארען א שמירה.

ארעסטירטע אראבער

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
אין צפת געפינען זיך אין דער תפיסה 510 אראבער, אין אנדערע ערטער 70 מאן. היינט זענען פערהערט געווארען 18 אראבער, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין רויב-אנפאלען, און פיל פאלען הילען יודען נישט זאגען קיין עדות.

ענטלאפען א שייך

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
א געוויסער שייך הציל איז בעת מען האט איהם געוואלט ארעסטירען, ענטלאפען. עס זענען ארעסטירט געווארען זיין זוהן און ברודער.

די יודישע זעלבסטשוץ איז גאלדענעם בוך

לאנדאן, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
די ארץ-ישראל'דיגע סטודענטען, וואס געפינען זיך אין לאנדאן האבען בעשלאסען אריינצוטראגען די יודישע זעלבסטשוץ אין גאלדענעם בוך פון נאציאנאל-פאנד.

שטראף פאר א א"י-יודען

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
א געוויסער ראבינאוויטש איז פער'משפט געווארען אויף 15 פונט פאר טראגען געוועהר.

פאר הרג'ענען אן'אראבער

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
ס'איז ארעסטירט געווארען דער יודישער סוחר קוואסע, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין הרגענען אן'אראבער.

פערמשפט 2 אראבער

יפו, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
איין אראבער איז פעראורטיילט געווארען אויף 18 חדשים תפיסה פאר טראגען הייס-געוועהר, אן'אנדערער איז פער'משפט געווארען אויף 3 יאהר פאר העצען צו אנ'אנגריף אויף תל-אביב.

ארעסטירט נאך 40 יודען אין עכו

חיפה, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
אין עכו זענען נאך ארעסטירט איבער 40 יודען, וועלכע מ'וויל נישט בעפרייען אפילו אויף גרויסע קויציע.

בריף פון א אמת'ן קריסט

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
אין „פאלעסטיין ביולעטין" געפינט זיך א בריף פון א קריסט, וועלכער בעקלאגט זיך, אז די קריסטליכע בעפעלקערונג אין ארץ-ישראל האט צו ווייניג געהאלפען די יודען בעת די געשעהענישען.

שלשים-נומער פון הארץ

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש).
צו די שלשים פון דער שחיטה אין חברון האט דער „הארץ" ארויסגעגעבען א ספעציעלען נומער מיט א רייכען מאטעריאל, געווידמעט די אומגעקומענע קדושים.

די העלדישע אקספארדער סטודענטען זיך אומגעקעהרט פון א"י קיין ענגלאנד

לאנדאן, (יט"א) די טעג האבען זיך פון ארץ-ישראל אומגעקעהרט די סטודענטען פון אקספארדער אוניווערזיטעט, וועלכע האבען, ווי בעקאנט, מיט לעבענס-געפאהר פערטיידיגט די בעפאלענע יודען אין ירושלים. אין די ערשטע טעג פון די אונרוהען אין א"י. גלייך נאך זייער צוריקקומען קיין לאנדאן איז אין דער סט. פאול קירכע פארגעקומען א דאנק-גאטעס-דינסט צוליב דעם ראטעווען פון זייער לעבען.

יוגאסלאוויען פאר די קרבנות פון די א"י-געשעהענישען

בעלגראד, (יט"א) אין אלע שטעט און שטעטלעך אין יוגאסלאוויען, וואו עס זענען נארא יודישע קהלות, זענען געשאפען געווארען ארטיגע קאמיטעטען אויף הילף פאר די קרבנות פון די ארץ-ישראל-געשעהענישען. אלס פרינציפ איז אין דער זאמעל-אקציע אנגענומען געווארען, דאס יעדער יוד דארף איינצאהלען אויפ'ן ארץ-ישראל-פאנד וועניגסטענס אזוי פיל, וויפיל עס מאכט אויס זיין יעהרליכער שטייער אין דער קהלה.

אנ'אימה צווישען אראבער מחמת קולות, וואס זיי הערען פון מערת-המכפלה

ירושלים 23. (י.ט.א.) פון טאג צו טאג פערמעהרען זיך די פעלען, ווען פארשטעהער פון אראבישע דערפער קומען אין ירושלים בעטען ענטשולדיגונג ביי יודען.

אממעהרסטענס כאראקטעריסטיש איז דער פאל מיט חברון'ער אראבער, וואס קומען לעצטענס צו יודישע פארשטעהער מיט א בקשה, מען זאל מוחל זיין זייער שטאט, וואס האט זיך אזוי שווער פערזינדיגט.

א גרויסען רושם האט געמאכט די ערצעהלונג פון אנ'אראבישער דעלעגאציע, וואס איז געקומען פון חברון. זי האט, נעמליך, ערקלערט, אז די גאנצע אראבישע בעפעלקערונג פון זייער שטאט לעבט איבער א גרויסע שרעק צוליב א געהיימנישפולער שטים. וואס הערט זיך די לעצטע נעכט פון מערת-המכפלה, וואו עס ליגען די אבות פון יודישען פאלק.

די דאזיגע שטים רופט אהן אויפהער: „בני ישמעאל, וואס האט איהר געהאט צו מיינע קינדער?"

„פארוואס האט איהר געשאכטען מיינע קינדער, איהר בני ישמעאל, פאר וואס האט איהר מבזה געווען דעם נאמען פון אייערע אבות".

די דאזיגע שטים, זאגען די אראבער, וואס הערט זיך ביינאכט שטיל ווערט וואס אמאל שטארקער און שטארקער און דערשימערט די אראבער. זיי בעטראכטען דאס אלס קול פון אברהם אבינו און זענען שטארק נידערשלאגען. זיי זוכען מיטלען ווי אזוי מכפר צו זיין זייערע זינד און איינשטילען דעם צארן פון אברהם אבינו.

Komitet Synagogi przy Al. Kościuszki

ninie szym podaje do wiadomości, że

wydzierżawienie miejsc na rok 1929/30

odbywać się będzie w kancelarji Synagogi w porządku następującym:

a) dnia 24, 25, 26, 30 b. m. i 1, 2, 3 października od godz. 3–7 po poł.
b) dnia 27-go b. m. od godz. 3 – 5 po poł.
c) dnia 29-go b. m. od godz. 10 rano do 1 w poł. i od 3 do 7 wiecz,
d) dnia 4-go października b. r. od godz. 10 rano do godz. 1 w poł.

Osoby pragnące odnowić zeszłoroczną dzierżawę miejsc, zechcą zgłosić się do kancelarji Synagogi najpóźniej do niedzieli, dnia 29-go b m. włącznie.

Z powodu ścisłej kontroli w roku bieżącym, uprasza się o każdorazowe okazywanie biletów przy wejściu do Synagogi, gdyż osoby, nieposiadające biletów bezwzględnie wpuszczane nie będą.

ימים-הנוראים אין פילהארמאניע-זאל
נארוטאוויטש 20.

מיר זעגען מודיע, די געעהרטע מתפללים פון זאל פילהארמאניע. אז אויף דעם

ראש-השנה ויום-כפור

וועט דאווענען דער בעריהמטער ביאליסטאקער חזן-קינסטלער ר'

מאיר פאדראבינעק

פאר זיין אפרייזען נאך אמעריקא

וועלכער האט פאריגעס יאהר זיך קונה שם געווען מיט זייגע הארציגע תפילות און מיט זיין שיינער לירישער טענאר-שטימע. בעגלייטען וועט איהם דער בעוואוסטער לאדזער פראפעסיאנעלער גוט פון 40 פערזאן אונטער לייטונג פון בעריהמטען **כאר** אויסגעצייכנעטען דיריגענט און קאמפאזיטאר **ג. רובין**
מיר האפען, אז די מתפללים וועלען דאס יאהר האבען א אמת'ן עונג רוחני. פערזעהט זיך צייטליך מיט איינטריטס-קארטען! בילעטען-פערקויף הייבט זיך דינסטאג ד. 24/9 פון 9 פרי ביז 8 אוו.

בעמערקונג: די נדרים און נדבות פוןביידע טעג ראש השנה ויום-כפור בעת קריאת התורה איז בעשטימט פאר אונזערע געליטענע ברידער אין ארץ-ישראל.

קאמוניקאט.
דער הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין א"י

ווענדעט זיך צו אלע די, וועלכע האבען געזאמעלט געלדער, יעדען סכום אומבעדינגט איינצוצאהלען אין דער קאסע פון הילפס-קאמיטעט אין לאקאל פון דער קהלה, פלאץ וואלנאשטשי 6 טעגליך פון 9–3 און פון 7–9 אוו.

גלייכצייטיג בעטען מיר די אלע זאמלער בעטייליגטע אין דער אקציע אין משך פון דער וואך די בעזוכען צו פערענדיגען און די רעזולטאטען תיכף מודיע זיין דעם קאמיטעט.

דאס פרעזידיום
פון הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין א"י

א שטריקער ארבייטער
זוכט ארבייט
אויף פע-דע.
צו ערפאהרען אין אדמינ

די פערוואלטונג פון דער וואהלינער שוהל, וואולטשאנסקא 6

מאכט בעקאנט, אז זי טרעט צו צו פערדינגען פלעצער אין דער שוהל צו די קומענדיגע ימים-נוראים פון דינסטאג, דעם 24. סעפט. פון 6–9 אוונד. מיט די פערזאנען, וואס האבען אייגענע פלעצער, וועט די פערוואלטונג ווארטען ביז זונטאג, דעם 29. ד.ח. נאך דעם דאטום זענען אלע חזקות אונגילטיג און די פלעצער וועלען פערדינגען ווערען.

DR. MED.
L. Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
האט זיך **איבערגעצויגען**
אויף פיעטריקאווער 62, טעל. 39-42
נעהמט אן פון 3–4 נאכמיטאג.

Dr. med. J. Polakow
קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
קאנסטאנטינער 37 a, טעל. 39-75
אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294, ט. 22-89

DR. MED.
A. URYSON
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.
Konstantynowska 20, telef. 35-85.

דער ארבייטער-רעסטאראן
ביים ארבייטער-ווינקעל, פאלודניאווא 20
(רעכטע אפיצינע, 1-טען שטאק)
האט פיל פערבעסערט זיינע מיטאגען
ביי די אלטע פרייזען
א מיטאג מיט פלייש צום פרייז פון **1 זל.**
געשמאקע זופען " " **40 גר.**
פריש, געשמאק און ביליג
ווערען ארויסגעגעבען יעדען טאג פון 12 ביז 4 נאכמיטאג
קומט און איבערצייגט אייך!

ביי דער שולע „יבנה" צעגעלניאנא 75, טעלעפאן 13-34
עקזיסטירט א מוסטערהאפטע
פרעבעל-שולע—גן-ילדים
וועלכע געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון א גצניטער א"י'דיגער פרעבעליסטין און ווערט געפיהרט לויט דעם סיסטעם פון פראפעסאר מאנטעסארי.
איינשרייבונגען אין גן-ילדים ווי אויך אין דער שולע, ווערען אנגענומען נאך ביז צום 30-טען ד. ח.
די למודים הויבען זיך אן דעם 1-טען אקטאבער.
די קאנצעלאריע איז טעטיג פון 9–2 און פון 5–6 נאכמיטאג.
דער פרייז אין די פרעבעל-שולע — 12 זל. מאנאטליך.

היינט, דינסטאג, דעם 24 סעפטעמבער, 11 א זייגער פארמיטאג צו דער ערשטער שמערצליכער יאהרצייט פון אונזער אונפערגעסליכער פרוי און מוטער

ג.ע. רבקה דרוקער

קומט פאר אויפ'ן בית החיים **א הזכרה** און די ענטהילונג פון דער **מצבה**, וועגען וואס עס טיילט מיט אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע
די פאמיליע.

לאָדז. [illegible] סעפטעמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט"

לאָדז. 24 סעפטעמבער 1929

שארפע אפאזיציע און שטילער קאנטאקט

דער לעצטער ארטיקעל פון מאַרשאל פילסודסקי, בעטיטעלט מיט'ן פילזאגענדיגען נאמען „דער וועלט, וואס געהט אונטער", האט זיך בעדייטענד אונטערשיידעט פון אלע פריהערדיגע. דער ארטיקעל איז געווען געשריבען אין א פיל מעהר איינגעהאלטענעם סטיל, ווי מיר זענען געוואוינט צו הערען פונ'ם מארשאל. ער האט נישט ענטהאלטען די זאפטיגע אויסדרוקען, וועלכע זענען יעדעסמאל געווארען שלאגער און פלוג־ווערטער. דער ארטיקעל פון מארשאל האט פון דעם נארנישט פערלוירען, אדרבא, ר'האט אפשר גאר געוואונען אין אויסדרוק, איבערצייגונגס־קראפט און רושם. דאס מאל קאן די אויפמערקזאמקייט ווערען אינגאנצען קאנצענטרירט אויפ'ן עצם פאליטישען אינהאלט פון מארשאל'ס ענונציאציע.

דער מארשאל האט בלויז איינמאל בענוצט אין זיין ארטיקעל דאס בלומעלדיגע און היסטאריש־געווארענע ווערטעל וועגען „פאראאניטים פאסליגים". געברויכט האט ער עס, כדי צו בעצייכענען די שטריכען פון די סיים־מענשען, וועלכע ער האט פריהער כאראקטעריזירט, און ביים שיין פון די פאקטען, וועלכע דער אויטאר ברענגט, בעקומט דער עפיטעט א בעזונדערען אויסדרוק.

די „קאנאפע־פראגע", ד. ה. די פראגע וועגען ארט, וואו די נישט־צושטאנדגעקומענע קאנפערענץ מיט דער רעגירונג האט געזאלט פארקומען, וואלט געהאט אפשר א וויכטיגע בעדייטונג ווען פאר דעם וואלט זיך נישט געווען אפגעשפילט דאס הינטערקוליסען־שפיל, וואס דער מארשאל האט אין צערעמאניעס אפגעדעקט פאר דער עפענטליכקייט.

דער ארטיקעל פון מאַרשאל פילסודסקי איז ווי יעדער פון זיינע ארטיקלען א שווערע קריטיק פון סיים, פון די סיים־טרייבער און סיים־פערהעלטענישען. דער מארשאל שוינט נישט אויך דעם רעגירונגס־אפאראט, אפרופענדיג זיך מיט אנ'אפענער איראניע וועגען דער ארבייט פון די מלוכה־בעאמטע. דער ארטיקעל איז אבער קודם־כל א גרויסע פאליטישע רעוועלאציע. דער מארשאל האט אויפגעדעקט דאס נישט זעהר עפעקטועלע צווייפנים'דיגע שפיל פון די פ. פ. ס. און זייער בעציהונג צו דער רעגירונג.

פ. פ. ס. איז פאר דער צייט פון דער מאי־רעגירונג און סאנאציע־הערשאפט געווארען א פארטיי פון אפאזיציע פאר עקסעלאנס. דא איז געווארען קאנצענטרירט די לינקע אונצופרידענהייט מיט דער סאנאציע־רעגירונג, פון דאנען איז געגאנגען טאג־אויס טאג־איין די באמבארדירונג פון דער רעגירונג און פון דעם לאגער, אויף וועלכער די איצטיגע רעגירונג שטיצט זיך. אין יעדען נומער פון „ראבאטניק" איז אויף אלערליי אופנים אויסגעטייטשט געווארען די אנטי־דעמאקראטישקייט, דיפאשיסטישקייט פון דער רעגירונג. יעדער טאג האט דערצו געליפערט שטאף. דער פאגראם פון פ. פ. ס. אין די קראנקען־קאסעס, און די זעלבסט־פערוואלטונגען האט געשאפען שטאף פאר די פערביסענסטע ארויסטרעטונגען מצד פ. פ. ס. געגען דער סאנאציע. געדאכט האט זיך, אז דאס זענען צוויי פאליוסען, צווישען וועלכע עס קאן נישט זיין שוין מעהר קיין שום בריק פון פערשטענדיגונג. נאך אין לעצטען נומער פון „ראבאטניק" איז געווען געשריבען, אז „דאס פאלק, דער ארבייטער, דער פויער זענען פול מיט שנאה צו דער סאנאציע־רעגירונג און אויך דאס קליינבירגערטום הויבט זיך אן אריבערטראגען צו די ענדעקעס".

און אין דער צייט, וואס אט דער ארטיקעל איז געדרוקט געווארען אין ארגאן פון פ. פ. ס., האט זיך אין אנדערע בלעטער געדרוקט דער ארטיקעל פון מארשאל פילסודסקי, אז דיזעלבע פ.פ.ס. האבען אפגעקלאפט די שוועלען פון דער רעגירונג, זוכענדיג מיט איהר א דערנעהנטערונג, א פערשטענדיגונג, א צוזאמענארבייט. דער סיים־מארשאלעק דאשינסקי איז געווען דער „עהרליכער מעקלער", וועלכער האט די דערנעהנטערונג געדארפט דורכפיהרען. דאשינסקי זאל איצט געבען אנ'ערקלערונג וועגען זיין ראלע אין די אונטערהאנדלונגען. אבער פאר יעדען איז דאך זיכער און קלאר, אז די שליחות האט ער אויף זיך גענומען מיט הסכמה, אוודאי אויך לויט'ן אויפטראג פון די פ. פ. ס. ד. ה. פון איין זייט אפאזיציע ביז צו „באריקאדען", פון דער אנדערער זייט הכנעה'דיגע שטרעבונג צו בעקומען כאטש א קליינעם חלק אין דער מאכט, וועלכע ס'בעזיצט די סאנאציע, די פאשיסטישע, רעאקציאנערע, אנטי־פראלעטארישע

מארשאל פילסודסקי האט נישט געשוינט אויך זיין אלטען פריינד, דעם סיים־מארשאלעק, וועלכען ער האט געשאנקען א פאר זעהר און זעהר אונאנגענעהמע איראנישע ווערטער. אבער דער הויפט־שטויס פון פילסודסקי'ס ארויסטריט איז געווענדעט געגען די פ. פ. ס., געגען דער לינקער אפאזיציע, וועלכע איז נישט פעהיג צו זיין אויסגעהאלטען און קאנסעקווענט אין איהר אפאזיציאנעלער ראלע. דער פאליטישער קרעדיט פון פ.פ.ס. האט בעקומען זעהר א שווערען קלאפ.

—ען.

——]o[——

די בלוטיגע טעג אין ארץ־ישראל

אויספיהרליכער בעריכט וועגען די געשעהענישען

(ספ. פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" דורך קפא"י)

אויף מארגען פריה האט אין גרופע זיך צוריקגעקעהרט אין תל־אביב, (זיי האבען געדארפט געשיקט ווערען אין א צווייטען פלאץ). אין משך פון טאג האט זיך געפיהלט א שטארקע בעוועגונג צווישען די אראבער. פון דער אראבישער ראמלע איז געקומען א אויטא אין אראבישען דארף חולדה און דא ווייזט אויס איז בעשלאסען געווארען צו מאכען דעם אנפאל. פארנאכט האט חולדה ארויסגעשיקט צוויי בחורים צו דער באהן־סטאציע כדי צו זעהן צי עס זענען געקומען נייע יודישע כוחות פון תל־אביב, קיינער איז אבער נישט געקומען און די צוויי בחורים האט זיך מיט גרויס שוועריגקייט איינגעגעבען צוריקצוקומען אהיים.

מיט'ן אוונט האט זיך אנגעהויבען דער אנפאל. פון אלע זייטען זענען אנגעקומען אראבער און עס האט זיך אנגעהויבען די שיסעריי. א קאפּטע אראבער מיט פאקלען אין די הענד האט אנגעצונדען דעם שייער. די פערטיידיגונג איז פארגעקומען פון אפענעם הויף און דער קאמענדאנט ציזיק האט געגעבען א בעפעהל איבערצוטראגען די פערטיידיגונג אין צווייטען שטאק פון הויז. פויזענדיג זענען די פערטיידיגער אריין אין הויז. דער לעצטער איז געגאנגען דער קאמענדאנט ציזיק, ווי נאר ער האט זיך א הויב געטון איז ער געטראפען געווארען פון א קויל און אנידערגעפאלען. מען האט איהם אריינגעטראגען אין הויז און נאך איניגע מינוט איז ער געשטארבען.

די קאמאנדע האט איבערגענומען א צווייטער חבר. 33 חברים מיט ביקסען האבען זיך אויסגעליינט ארום די צוגעגרייטע זאמד־זעק און געעפענט א שטארקען פייער. אומזיסט האבען זיך די צעווילדעטע און אויפגעהעצטע אראבער געווארפען מיט ווילדע קולות אין הויף אריין, זיי זענען אלע בלוטיג אפגעשטויסען געווארען. איין אראבער וועלכער איז פערוואונדעט געווארען נעבען הויז האט געבעטען מען זאל איהם דערלאנגען וואסער, מען האט איהם דאס אבער נישט געקאנט טון, ווייל די אראבער האבען נישט אויפגעהערט זייער אנגריף.

11 בייגאכט האט זיך דערהערט א שיסעריי פון א צווייטער זייט. די אראבער האבען אויפגעהערט שיסען און שרייען און די פערטיידיגער האבען דערהערט אין ענגליש און אראביש: ענגלישע סאלדאטען! איז דאס נישט קיין פראוואקאציע פון די אראבער? מעהר ווי דרייסיג מינוט האבען די פערטיידיגער נישט דערלאזט די נייע אנגעקומענע צו דערנעהנטערען זיך צום הויז.

און אפשר זענען דאס טאקע ענגלישע סאלדאטען? איינער פון די פערטיידיגער, דער חבר גומשעל, האט איינגעשטעלט דאס לעבען און איז ארויס מיט'ן אנגעשטעלטען ביקס אנטקעגען און ער האט אריינגעפיהרט אין הויז אריין צוויי ענגלישע סאלדאטען און צוויי אראבישע פאליציסטען מיט א אראבישען אפיציר. די ענגלענדער האבען בעוואונדערט די העלדישע פערטיידיגער, זיי געדריקט די הענד און זיי געמוטיגט. די אנפאלער ווידער האבען אויסגענוצט די מינוטען פון שטילשטאנד און גערויבען אין הויף. פלוצלונג האט דערקלערט דער אראבישער אפיציר, אז ער מיט די ענגלענדער דארפען זיך אומקעהרען צוריק.

היתכן? אזוי טוט פאליציי? און וואס זאגען די ענגלישע סאלדאטען!? נישט געקוקט אויף דער איינגעשפארטקייט פון אפיציר האבען די ענגלישע סאלדאטען איינגעשטימט צו פערבלייבען העלפען די פערטיידיגער. אויך די אראבישע פאליציסטען מיט'ן אפיציר זענען פערבליבען.

אונטער די ווילדע געשרייען פון די אראבער און פאר'ן שיין פון די פלאמען פון אונטערגעצונדענעם פייער איז אפגעריכט געווארען א שטילע הזכרה נאכ'ן געפאלענעם קאמענדאנט אפרים ציזיק אויפהויבענדיג די הענד האבען די פערטיידיגער געשוואוירען צו פערטיידיגען חולדה. אויך די ענגלישע סאלדאטען האבען אויפגעהויבען די הענד און איינער האט זיך צעוויינט.

דערווייל איז בענייט געווארען דער אנגריף. דער אראבישער אפיציר האט זיך געווענדעט צו די אנפאלער, זיי גערופען צו רחמנות האבען אויף זייערע קרבנות און זיי געזאגט אז חולדה ווערט בעשיצט דורך מיליטער, אבער די אראבער דורשטיג נאך בלוט, האבען פארגעזעצט זייער אנגריף, די צוויי ענגלישע סאלדאטען האבען געהאלפען אפשטויסען דעם אנגריף. די אראבישע פאליציסטען האבען נישט בעקומען קיין געוועהר און זיי זענען געהיט געווארען דורך די פערטיידיגער. 1 בייגאכט איז אנגעקומען אנ'ענגלישער געפאנצערטער אויטאמאביל. די ענגלענדער האבען געעפענט א פייער און די אראבער זענען אפגעטראטען.

חולדה איז געראטעוועט! אומזיסט איז געווען די פרייד. די ענגלענדער האבען געבראכט א בעפעהל, אז די יודען זאלען פערלאזען די פאזיציע. עס האבען נישט געהאלפען קיינע טענות, די ענגלענדער האבען געזאגט און געטריבען, זיי האבען זיך געשראקען פאר א נייעם אנגריף.

איינגעהילט אין א ווייסען ליילעך האבען די פערטיידיגער געוואלט מיטנעמען דעם טויטען קערפער פון זייער קאמענדאנט. אבער דער ענגלישער אפיצער האט ערקלערט: לויט'ן בעפעהל דארף איך נעמען לעבעדיגע און נישט טויטע".

„וועלען מיר איהם טראָגען אויף די הענד", האבען זיך די פערטיידיגער געבעטען מיט טרעהרען אין די אויגען. אבער גע רער צו א ענגלישען אפיצער. די ביקסען זענען אנגעשטעלט און דער אכזריות'דיגער בעפעהל מוז דורכגעפיהרט ווערען. דער טויטער קאמענדאנט איז פערבליבען אין חולדה.

(המשך מאָרגען).

מיט'ן רוקען צו דער וואנד

קאלאנעל קיש וועגען איצטיגען מצב פון ארץ־ישראל־יודענטום

ירושלים, (יט"א) דער לייטער פון דער ציונ. עקזעקוטיווע אין ארץ־ישראל קאלאנעל פ. ה. קיש, וועלכער האט די טעג פערענדיגט א רייזע איבער אלע יודישע ישובים אין ארץ־ישראל, האט ערטיילט אנ'אינטערוויאו דעם פארשטעהער פון דער יט"א, אין וועלכען ער האט צוו. אנד. ערקלערט:

די איינדרוקען, וועלכע איך האב געזאמעלט אין לאנד, לאזען זיך צוזאמענפאסען אויף פאלגענדען אופן: דאס ארץ־ישראל־יודענטום שטעהט מיט'ן רוקען צו דער וואנד און זאמעלט כוחות פאר זיין ווייטערדיגען פארווערטס־שריטען. די דאזיגע קראפט שטיצט זיך אויף דער איבערצייגונג וועגען דער גערעכטיגקייט פון אונזער זאך און אויף די האפנונגען, וואס עס גיט אונז די גאנצע ציוויליזירטע וועלט.

זאגאר פאר איינעם, וואס האט אין אקטיווער דינסט אלס אפיציר אנטיילגענומען אין דער וועלט־מלחמה, שטעלט מיט זיך פאר א שרעקענס־בילד דאס הויז פון דירעקטאר פון דער אנגלא־פאלעסטיין־באנק סלאנים, אין וועלכען עס זענען דערהרגעט געווארען סלאנים, זיין פרוי און 19 ישיבה־בחורים, וואס האבען אין דעם דאזיגען הויז געזוכט שוץ. עס אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אז די אראבער, וואס האבען אויסגעפיהרט זייערע בלוטיגע מעשים אין חברון, צפת, מוצא, ירושלים און וואו אנדערש, האבען געהאנדעלט ווי ווילדע מענשען, וואס זענען נאך נישט בעריהרט געווארען מיט דעם מינדעסטען הויך פון ציוויליזאציע. מען האט מיר מיטגעטיילט, אז פיל פון די דאזיגע אראבער האבען אויפריכטיג געגלויבט אין דעם בייזווילינגען בלבול, אז יודען האבען אטאקירט דעם אמאר־מעטשעט. די שווערסטע פעראנטווארטליכקייט פאלט דעריבער אויף די פערזאנען, וועלכע האבען דעם דאזיגען שקר פערשפרייט און אויף די מאכט־ארגאנען, וואס עס אפיציעל אפגעלייקענט ערשט נאכדעם, ווי די קאטאסטראפע איז שוין געווען פארביי.

מיר מוזען אויסדריקען אונזער העכסטע אנערקענונג הן פאר די אמעריקאנער יודען, וועלכע האבען די ערשטע געבראכט הילף דעם ישוב, הן די ענגלישע יודען, וועלכע האבען פון אייגענער איניציאטיוו אנגעהויבען די רעטונגס־אקציע פאר דעם דורך דער קאטאסטראפע געטראפענעם ישוב. די הילף, וואס די רעגירונג ערטיילט אין איצטיגען מאמענט, איז א נישט ענטשפרעכענדע. קודם־כל האנדעלט זיך וועגען דעם, אז די הילף זאל נישט טראגען דעם כאראקטער פון שטיצע, וואס מען גיט ארימע לייט.

א גאנץ בעזונדער פראבלעם שטעלט מיט זיך פאר די הילף פאר יתומים און זקנים, וואס זענען געבליבען אהן זייערע קינדער־בעשיצער. אין פיל פאלען מוזען די קרבנות בעהאנדעלט ווערען אינדיווידועל. די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט בעפולמעכטיגט איהר מיטגליד דעם הרב מאיר בערלין צו לייטען מיט דער הילפס־אקציע אין צוזאמענארבייט מיט'ן ועד־הלאומי און מיט דעם ספעציעל געגרינדעטען הילפס־קאמיטעט.

עס זענען שוין אונטערגענומען געווארען די ערשטע שריט צוריק אויפצובויען די חרוב־געווארענע ישיבה אין חברון. דער וואונש פון אונז אלעמען איז, אז דאס לעבען זאל אויף אלע געביטען וואס שנעלער צוריקקעהרען צו זיין נארמאלען גאנג. די רעגולערע ציוניסטישע ארבייט טאר קיין אין דעם מינדעסטען פרט נישט געשטערט ווערען. דאס קאלאניזאציע־ווערק דארף נישט ליידען אין טעמפא.

א ערפרייענדע ערשיינונג איז דאס, וואס אין משך פון די לעצטע 14 טעג זענען אין לאנד אנגעקומען נייע 250 אימיגראנטען־יודען. אין די נאהענסטע וואכען וועלען אנקומען ווייטערע 930 יודען אויפ'ן יסוד פון די ערהאלטענע סערטיפיקאטען. דער פסדר־שטייגענדער נאכפרעג אויף יודישע ארבייט צווינגט אונז פארצושטעלען דער רעגירונג די פאדערונג פון ערטיילען נייע אימיגראציע־סערטיפיקאטען. אנ'ענטשפרעכענדע ליסטע געפינט זיך איצט אין צוגרייטונג.

די איצטיגע פערטיילונג פון די רעסארטען צווישען די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין א"י איז בלויז א צייטווייליגע. די רעסארטען־פערטיילונג וועט ענדגילטיג רעגולירט ווערען ערשט נאכדעם, ווי אלע עקזעקוטיוו־מיטגלידער וועלען זיך אומקעהרען קיין ארץ־ישראל.

לסוף האט קאלאנעל קיש ערקלערט: מיר האבען דעם וואונש אויסצודריקען דעם דאנק פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און פון ארץ־ישראל־יודענטום פאר די אלע, וואס האבען אונז געהאלפען און וועלען אונז נאך ווייטער העלפען צו היילען אונזערע וואונדען. הגם מען האט אונז צושטערט פיל לעבענס, הגם מען האט אונז פיל קערפערס בעשעדיגט, איז דאך דער גייסט פון דעם יודישען קיבוץ אין ארץ־ישראל געבליבען אונערשיטערט.

אראבישע אנפאלער פאר'ן געריכט

3 אראבער ארעסטירט פאר פאלש עדות־זאגען

ירושלים, (יט"א) אונטער דער בעשולדיגונג פון פאלש שווערען זענען ארעסטירט געווארען 3 אראבער, וועלכע האבען פאלש עדות געזאגט נעגען א יודישען קאלאניסט אין נוה שלום (נעבען תל־אביב), אז ער האט געהאט הייס־געוועהר.

דריי אראבער, וואס זענען בעשולדיגט געווארען אין נעהמען אנ'אנטייל אין רויבערייען אין חיפה, זענען פעראורטיילט געווארען צו 2 יאהר תפיסה. 2 פון זיי האבען אין געריכט ערקלערט, אז זיי זענען בירגער פון א פרעמדע מלוכה. דאס געריכט האט דעריבער בעשלאסען, אז נאכ'ן אפקומען די שטראף וועלען זיי ארויסגעשיקט ווערען פון לאנד.

דער פראצעס פון 37 אראבער פון דארף מודעה, נעבען חיפה, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין אויספיהרען רויבערייען אין דער יודישער קאלאניע בית־גלים, איז איבערגעשיקט געווארען אין קרייזגעריכט. די בעשולדיגטע אראבער בלייבען ווייטער אין ארעסט. דער ריכטער קערמאק האט בעשטראפט 3 אראבער צו איין יאהר תפיסה פאר טראגען הייס־געוועהר.

די אקציע אויפצובויען די חרוב־געווארענע ישובים

ירושלים, (יט"א) דער פרעזידענט פון דער „מזרחי"־ארגאניזאציע הרב מאיר בערלין האט ערקלערט, אז אלע זאמעל־אקציעס אין די פעראייניגטע שטאטען אויף די פערשידענסטע צוועקען, זענען אפגעשטעלט געווארען, צוליב דער זאמעל־אקציע לטובת די קרבנות פון די ארץ־ישראל־געשעהענישען. די דאזיגע אקציע ווערט געפיהרט ווערען ביז איבער יום־כפור, הרב מאיר בערלין האט אונטערגעשטראכען, אז קיין איין יודישע זידלונג, וואס איז חרוב געווארען בעת די אונרוהען וועט בלייבען נישט אויפגעבויט, פערקעהרט, אלע, אין דער צאהל אויך חברון, וועלען ווידערגעבויט ווערען און נאך פערשטארקט און פערגרעסערט.

ניי־ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

24 דינסטאג — יט אלול תרפ״ט	סעפטעמבער. זון-אויפגאנג 5.06, זון-אונטערגאנג 5.56

„הערשער פון דער נאכט" פאר'ן געריכט
א באנדע מערדער און רויבער

ערשטער טאג

דער גרויסער זאל פון לאדזער קרייז־געריכט האט נעכטען בעקומען אַנ'אנדערען אויסזעהן, ס'האט זיך אנגעהויבען דער פראצעס פון א באנדע פון 38 מערדער, באנדיטען, רויבער, גנבים און פאסערס, בראש פון דער ראזינער גוט ארגאני־זירטער באנדע איז געשטאנען דער מערדער פון מיכאל קרול, ראמאן שטשעטשינסקי און דער בלוי־טיגער באנדיט אראם קאטשמארעק.

די ראזינע באנדע האט געארבייט אין לאדזער לאסקער און לענטשיצער פאוויאטען און האט גע־טראגען דעם נאמען „די הערשער פון דער נאכט". צום פראצעס זענען גערופען געווארען 123 עדות, כמעט לויטער גליטענע, ס'פערטיידיגען צעהן אד־וואקאטען, די הויפט־בעשולדיגטע האבען זיך אפגע־זאגט פון בעקומען פערטיידינער.

די געוועהנליכע בעשולדיגונגס־באנק איז געווען צו קליין

צו קענען אויפנעהמען די גרויסע צאהל בעשולדיגטע און דעריבער איז איםפראוויזירט געווארען א גרעסע בעשולדיגונגס־באנק אויף וועלכע ס'האבען זיך אויס־געזעצט 37 בעשולדיגטע, איינער פון די בעשול־דיגטע יאקוב שוּבערט האט געפעהלט, ווייל ער איז מיט א וואך צוריק

געשטארבען אין טורמע

צעהן א וויינער אינערפריה האט מען די בע־שולדיגטע געבראכט אין געריכט און זיי אויסגעזעצט אויף די בענק אונטער א זעהר שטארקער וואך, פון פאליציי, דעם מערדער שטשעטשינסקי האט מען געברענגט בעוונדער

א געשמידטען אין קייטען,

ווייל ווי בעקאנט, האט שטשעטשינסקי מיט עטליכע וואכען צוריק געפרובט צו אנטלויפען פון טורמע אויף קאפערניק גאס. צווישען די בעשולדיגטע גע־פינען זיך

4 פרויען,

צווישען זיי איין 66־יעהריגע און איין 19־יעהריגע מיט א קינד פון 4 חדשים אויף דער האנד, צווישען די בעשולדיגטע געפינען זיך אויך

5 יודען,

די נעמען פון די אנגעקלאגטע זענען: יאהאם קאטשמארעק, 48 יאהר אלט; ראמאן שטשעטשינ־סקי, 29 יאהר; פראנטשישעק קוקולא, 22 יאהר; וולאדיסלאוו שובערט, 24 יאהר; יורעל ציגעלמאן, 29 י., מיכאל טשאירא 32 י.; יעקב ש. האלצמאן, 24 יאהר; יאן קאטשמארעק, 24 יאהר; ארנאלד פוקס, 22 יאהר; יוזעף באוצקי, 30 יאהר; סטאנ. זשילסקי, 36 יאהר; קאזשימיערוש מיערזינסקי, 32 יאהר; סטאניסלאוו שימאנסקי, 28 יאהר; מיכאל גינטער, 43 יאהר; אראם קאראלעווסקי, 38 יאהר; ראבערט מילער, 27 יאהר; יאן אשעא, 45 יאהר; וואלענטי פטאשינסקי, 49 יאהר; חנינה שניאטאוו־סקי, 43 יאהר; וואלענטי אויגוסטיניאק, 43 יאהר; וולאדיסלאוו לעוואנדאווסקי, 32 יאהר; יוזעף פיע־ליץ, 36 יאהר; סטאנ. קאלאדזשעי, 37 יאהר; אברהם יאקובאוויטש, 24 יאהר; יוזעפא אויגוס־טיניאק, 38 יאהר; יאן נארטשינסקי, 24 יאהר; יוזעפא קורקאווסקא, 66 יאהר; יוזעף קושיושאנ־סקי, 30 יאהר; יוסף קושעפיץ, 52 יאהר; יוזעף טשעקאנסקי, 38 יאהר; יוזעף אראמיאק, 38 יאהר; סטאנ. מיטשעלסקי, 53 יאהר; מאריאננא מיטשעל־סקא, 33 יאהר; יוזעף שובערט, 33 יאהר; בראָ־ניסלאווא שימאנסקא, 19 יאהר; איגנאצי טשערע־מושאק, 43 יאהר; און יאן שיקארסקי, 39 יאהר אלט. די גרעסטע טייל פון די אנגעקלאגטע זענען שוין צו עטליכע מאל בעשטראפט געווארען פאר גנבות און אנדערע פערברעכענס.

האלב עלף א זייגער קומט אריין

דאָס געריכט

אין פאלגענדען צוזאמענשטעל: פארזיצער — וויצע־פרעזעס שטיימאַן, בייזיצער — די ריכטער איליניטש און פּיוט, פראקוראר — מאגרעצקי, צווישען די פערטיידיגער געפינען זיך די אדוואקאטען: קאבילינ־סקי, קעמפנער, הארטמאן, פלאנער, לילקער, לאַ־פאצקי, ליפינסקי, גלאטער, און אנדערע. דער פאר־זיצענדער פיהרט אדורך די לאנגע פראצעדור פון אפ־נעהמען די פערסאנאלען פון די

38 אָנגעקלאָגטע און 123 עדות

די ראזינע ארבייט דויערט ביז 3 א זייגער נאכמיטאג, די עדות זענען איינגעטיילט געווארען אין 4 גרופען און אנהויבענדיג פון היינטיגען טאג וועט יעדען טאג געבען ערקלערונגען 30 עדות.

די בעשולדיגטע זענען געווען גוט ארגאני־זירט. די באנדע איז בעשטאנען פון פערשידענע גרופען:

רויבער, גנבים, פאסער'ס, לאנגריסטען

און גלאט מיטהעלפערס. אין דער באנדע האט גע־הערשט א זעהר שטארקע דיסציפלין און ווענען יעדען אנפאל, אדער גנבה, האבען די מיטגלידער געמוזט ראפארטירען זייערע אנפיהרער קאטשמארעק און שטשעטשינסקי.

דאס שותפות צווישען קאטשמארעק'ן און שטשעטשינסקי'ן איז געשלאסען געווארען נאך אין יאהר 1924, ווען ביידע זענען געזעסען אין איין קאמער אין דער

לענטשיצער טורמע

פערלאזענדיג האבען זיי די טורמע אין יאהר 1926, און פון דעמאלט אן ביז יאנואר 1929, האט די באנדע געארבייט אין דער לאדזער אומגעגנד און ס'איז זיי געווען שווער צו כאפען צוליב דעם, וואס קיינער פון די אנפיהרער זענען נישט געווען ביי זיך אינדערהיים און זענען יעדען טאג געווען ביי אנ'אנדערען פון דער באנדע.

צו די מיטגלידער פון דער באנדע האבען אויך געהערט די גאַזעס פון די וועלדער, אזוי אז זיי האבען זיך געקענט פריי בעהאלטען, און און אלגעמיין זענען די מיטגלידער פון דער ארגאניזיר־טער באנדע בעגאנגען איבער

הונדערט פערברעכענ:

און האבען אויף זייער געוויסען דעם טויט פון לייבוש קאלניעוש און קאנסטאנטין, די אנפאלען אויף גוטס־מאגנען און וואלקאוויטשען און אלעקסאנדער, דעם טויט פון נאוואק אין וויעזשבישן און נאך צענד־ליגע אנדערע.

די באנדע איז ערשט ענטדעקט געווארען נאכדעם ווי איהר אנפיהרער ראמאן שטשעטשינ־סקי האט ערמארדעט דעם יודישען הויז־בעזיצער מיכאל קרול, נאך די גרויסע אבלאווע וואס זענען דעמאלט פארגעקומען האט מען איינציגווייז אנגע־הויבען צו ארעסטירען די מיטגלידער פון דער באנדע

ס'איז נאך כדאי צו בעמערקען, אז פיל פון די אנגעקלאגטע זענען מיטעל־פערמעגליכע מענשען און פיל פון זיי האבען צו צוואנציג מארגעס לאנד.

היינט וועלען אויסגעפארשט ווערען די אנגע־קלאגטע און ס'וועט אויסגעהערט ווערען די ערשטע גרופע עדות.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

(—) היינט וועט אין לאקאל פונ'ם מי־ליטערישען אמט, פיעטרקאווער 212, פארקומען די רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911.

צו דער רעגיסטראציע דארפען זיך מעלדען די געבוירענע אין יאהר 1911, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 3 פאליציי קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע־נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

T U W

און די וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 10 פאליציי קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע־נע־מען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

N O P R S T U W Z Ż

מארגען דארפען זיך שטעלען צו דער רעגי־סטראציע די, געבוירענע אין יאהר 1911, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 3 פאליציי קאמיסאריאט מיט די פאמיליע־נעמען אויף די בוכשטאבען

Z Ż

און די וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 11 קאמיסאריאט מיט די פאמיליע־נעמען אויף די בוכשטאבען

A B C D E F G H Ch I J

אויספלוג פון דייטשע אינדוסטריעלער

אין פוילען ווײלט אַנ'אויספלוג פון דייטשע אינדוסטריעלער. נעכטען האט דער אויספלוג בע־זוכט לאדז. אין דעם אויספלוג, וועלכער איז איינ־געאָרדענט געוואָרען דורכ'ן ווירטשאפטס־בונד אין ווראצלאוו, נעהמען אנטייל פארשטעהער פון די ווירטשאפטליכע ספערען פון פוילען און אויבער־שלעזיען. דער אויספלוג האט בעזוכט קאטאוויץ קראקא און ווארשא. פון לאדז איז דער אויספלוג געפאהרען קיין פוזען אויף דער אויסשטעלונג.

מצד דער האנדעלס־קאמער האבען דעם אויס־פלוג בעגריסט אויפ'ן וואקזאל דער וויצע־דירעק־טאָר ד״ר ה. זאנד און נארושקיעוויטש.

געכטען אין דער פריה האבען די אויספליגער בעזוכט די פאבריק פון י. ק. פאזנאנסקי, בייטאג די ווארשטאטען פון לצאנארד, וועלקער און גיר־באַרד.

אין אָוונד האט די האנדעלס־קאמער אויפ־גענומען די געסט אין גראנד־האטעל.

אונטערשטיצונגען

(מ) לויט מיטיילונגען פון דער אונטערשטי־צונגס־אפטיילונג ביים מאגיסטראט האט מען צווי־שען 2 און 8 סעפטעמבער אויסגעצאהלט אָרדענט־ליכע אונטערשטיצונג 12142 פערזאָן. די אויס־געצאָהלטע סומע בעטרעפט 24.325 זלאָטיס.

א ליציטאציע

(מ) דאנערשטאג, דעם 27 סעפטעמבער, 9 א זייגער פריה וועט אויף וואָדני רינעק פארקו־מען א ליציטאציע אויף 26 אויסבראקירטע מילי־טער־פערד.

געזונדהייטס־היים פאר לאדזער זשורנאליסטען
איז דער גארטען־שטאט סאקאלניקי

5 צווישען זגערוש און אזארקאוו געפינען זיך גרויסע וואלד־גיטער — סאקאלניקי — וואס גע־הערען צום באראן ראסטאצקי. די גיטער ווערען איצט פארצעלירט און עס ווערט דורכגעפיהרט א גראנדיעזער פלאן צו פערוואנדלען גאנץ סאקאלניקי אין א גארטען־שטאט מיט אלע מאדערנסטע איינ־ריכטונגען.

לויט דער איניציאטיוו פון לאדזער זשורנאליסט קאטקאווסקי און דער קרעפטיגער אונטערשטיצונג מצד דעם פערוואלטער פון די גיטער אינזשינער לאנטשקאווסקי האט באראן ראסטאצקי בעשלאסען צו שטעלען אין רשות פון לאדזער זשורנאליסטען־סינדיקאט א גרויס שטיק לאנד אין געביט פון סאָ־קאלניקי אויף צו שאפען דארט א זשורנאליסטען־קאלאניע. אין דער ערשטער רייה א געזונדהייטס־היים פאר די לאדזער זשורנאליסטען און זייערע פאמי־ליעס. די נויטיגע פארמאליטעטען דערצו זענען שוין דורכגעפיהרט געווארען מיט א קורצער צייט צוריק. דעמאלט איז א דעלעגאציע פון דער פערוואלטונג פון לאדזער זשורנאליסטען־סינדיקאט, די רעדאק־טארען גומקאווסקי, לאזאר פוקס און קארגעל גע־פאהרען קיין סאקאלניקי און דארט איז אונטערגע־שריבען געווארען דער נאהענטער אפמאך.

זונטאג האט סאקאלניקי בעזוכט א צווייטע דעלעגאציע פון סינדיקאט, כדי צו בעקענען זיך מיט דעם ערווארבענעם לאנד־ און וואלד־געביט, וואס פערנעהמט אנ'ערך 6 העקטאר. די דעלעגאציע איז בעשטאנען פון די רעדאקטארען: גומקאוו־סקי, קאלטאנסקי, לאזאר פוקס, פיעטשאק, מילקער, און קאטקאווסקי. די לאדזער זשורנאליסטען זענען זעהר געשטפריינדליך אויפגענומען געווארען דורך באראן ראסטאצקי, און אינזשינער לאנטשקאווסקי, דער באראן, האט ביי דער געלעגענהייט געטיילט זיך מיט זיינע פלענער וועגן איינארדנען די גארטען־שטאט און איבערגעגעבען די פריינטליכע מאטיוען, וואס האבען איהם בעוואויגען צו שטעלען אין רשות פון די לאדזער זשורנאליסטען דאס שטיק לאנד פאר זייערע צוועקען. די דעלעגאציע האט אין נאמען פון סינדיקאט געדאנקט דעם באראן ראסטאצקי פאר זיין שעהנער מתנה.

די פערוואלטונג פון לאדזער זשורנאליסטען־סינדיקאט נעהמט שוין אונטער די נעהעריגע שריט, כדי אין קומענדיגען פרילינג צוצוטרעטען צו בויען א געזונדהייטס־היים אין סאקאלניקי.

„וואך פון פייערלעשער"

זונטאג האט זיך אנגעהויבען די „וואך פון פייערלעשער".

די גאסען־זאמלונג האט צום בעדויערען, נישט געגעבען די געוואונשענע רעזולטאטען צוליב דעם שלעכטען וועטער.

כדי צו געבען די מעגליכקייט דער לאדזער בעפעלקערונג צו הילף צו קומען די לאדזער פייער־לעשער־געזעלשאפט, נישט־קוקענדיג אויף די שלעכ־טע וועטערען האבען די געזאנג־פעראיינען: די פוי־לישע, יודישע און דייטשע, בעשלאסען מיטוואך דעם 25־טען ד.ח. 8 א זייגער אין אווענד איינצו־ארדנען אין פילהארמאניע א גרויסען געזאנג־קאנ־צערט מיט'ן אנטייל פון די סאליסטען פון שייב־לערס ארקעסטער.

עס איז צו האפען, אז די געזעלשאפט וועט אונטערהאלטען די פייערלעשער און מאסענווייז בע־זוכען דעם קאנצערט.

בילעטען קען מען בעקומען אין דער פירמע סטירטש, פיעטריקאווער 91, און אין קאנצעלאריע פון די פייערלעשער שיענקעוויטשא 54.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקה.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

עמפפאנגסשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לאמשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

צעמענט

פון אלע צעמענט־פאבריקען אין פוילען וואגאן־ווייזע צו אריגינעלע פאבריקס פרייזען בעשטע־טיגט דורך צענטראַ־צעמענט, ווארשא אין פעסלעך פון לאגער צו קאנקורענץ־פרייזען

Łódzki Związek Handlowy

H. ŻMIGROD i S-ka

Konstantynowska 99, tel. 15-60

לאדז האט מזל

ביי די לעצטע ציהונגען פון דער 5 קלאס איז ווידער געפאלען א רייה געווינסען ווי: 10.000 זל., 5.000 זל., 3.000 זל. און אנדערע געווינסען אין דער בעוואוסטער קאלעקטור פון פ. ברייטשטיין, נארוטאוויטשא 31. געוואונען האָ־בען מענשען פון מיטעלשטאנד, אויך איינער פון דער אלטשטאט.

א שטרייק פון פלוש־וועבער

דער לאדזער פלוש־וועבער־פארבאנד האט צוגעשיקט פאדערונגען צו די פאבריקאנטען, אז זיי זאלען צאהלען די לוינען ווי אין פאריגען יאהר, ווייל ביי אזעלכע שלעכטע בעדינגונגען איז נישט מעגליך צו ארבייטען.

אזוי ווי די פאבריקאנטען האבען נישט גע־ענטפערט און ביי אזעלכע הונגער־לוינען איז ווייטער אונמעגליך געוואָרען צו ארבייטען, איז מיט־וואך, דעם 18 ד. ח. אויסגעבראכען א שטרייק.

זעלבסטמארד.

(2) אין טויער אויף סקווערא22, האט מיט'ן צוועק צו בעגעהען זעלבסטמארד אויסגע־טרונקען א גרויסע דאזע יאד דער 28־יעהריגער בראָניסלאוו פון דאמבראָווסקא 18.

דעם זעלבסטמערדער האט ערטיילט הילף די שטאטישע פאגאטאוויע.

לאמיר נישט שפארען קיין אפצאהל

לטובת אונזערע פייערלעשער

בעת דער „וואך פון פייערלעשער" פון 22—29 סעפטעמבער ד. י.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) וואיטשיצקי, נאפיורקאווסקא 27; דאנע־לעצקי, פיעטריקאווער 127; אילניצקי, וואולטשאנ־סקא 37; ליינוועבער, פל. וואלנאשטשי 2; הארט־מאן, מלינארסקא 1; קאהאנע, אלעקסאנדראָוו־סקא 80.

ווי האַ״ט עס מיט דער הילפס-אַקציע פאַר די א״י געליטענע אין אונזער שטאָט

ווי מען אינפאָרמירט אונז פון הילפס-קאָמי־טעט, געהט די אַקציע ביי אונז אין שטאָט זעהר לאַנגזאַם. אמת, אין א״י איז שוין רוהיג, אָבער דווקא איצט איז די הילף נויטיג, בכדי צוצושטע־לען אויפבויען די צושטערטע ישובים, און די געלדער דאַרפען וואָס שנעלער אַפּגעשיקט ווערען.

דער קאָמיטעט ווענדעט זיך דעריבער צו דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, נישט אָפּצולייגען זייער בעשטייערונג פאַר די געליטענע אין א״י. יעדער יוד איז מחויב צוצוהעלפען די זאַמלער. ס'איז זעהר געוואונשען, אַז די לאַקאַטאָרען פון די גרעסערע הייזער אין לאָדז, זאָלען די בעשטיי־ערונג אַליין דורכפיהרען. אַזוי האָבען די זאַמלונג אַדורכגעפיהרט 2 לאַקאַטאָרען פון הויז פּיעטרי־קאָווער 31 און מיט ערפאָלג.

דער קאָמיטעט ווענדעט זיך אויך צו אַלע, וועלכע האָבען געלדער, אומבעדינגט איינצוצאָהלען שנעליך אין דער קאַסע פון קאָמיטעט, אין לאָקאַל פון דער קהלה יעדען סכום, ווייל דאָס אויפהאַל־טען די געלדער איז גורם אַ שאָדען דער אַקציע. די אַקציע האַלט ביים פערענדיגט ווערען און אַלע, וועלכע בעטייליגען זיך אין דער אַקציע, דאַרפען אין משך פון דער וואָך די זאַמלונג אַדורכפיהרען, און די רעזולטאַטען מודיע זיין דעם קאָמיטעט.

צו דער יודישער בעפעלקערונג פון שייבלער'ס ראַיאָן

(אויפרוף)

די זאַמלונגס-אַקציע פאַר די געליטענע פון א״י האַלט ביים פערענדיגט ווערען ליידער האָבען די איינוואוינער פון אונזער ראַיאָן נאָך נישט ער־פילט זייערע פליכטען לגבי די געליטענע ברידער פון א״י דערום אַפּעלירען מיר צום געוויסען פון די יודען, וואָס וואוינען אין שייבלער'ס ראַיאָן: פאַרוואָס זאָלען מיר נישט ערפילען אונזער חוב פאַר די אַלמנות און יתומים פון די קדושים פון א״י, גלייך מיט אונזערע אַלע לאָדזער ברידער?

מיר בעטען אַלע זאַמלער זיך אַקטיוו צו בַּ־טייליגען אין דער אַקציע ווי אויך די בעפעלקע־רונג, אַז זיי זאָלען נישט זיין הינטערשטעליג, דען די צייט איז קורץ!

דער קאָמיטעט פון שייבלערס ראַיאָן.

פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל

צבי שפּיריטוס, אַ. שלאַמאָוויטש און ק. מעד־וויעד האָבען געזאַמעלט 108 זל. פאַר די געלי־טענע אין א״י ביי פאָלגענדע פּערזאָנען (בית החסידים א. נ. שלמה פישמאַן, ראָקיטשינער 28).

ר' צבי מ חם שפּיריטוס און ר' יוסף מאָשקאָ־וויטש — צו 10 זל.; ר' זלמן אלעזר — 7 זל.; ר' ישראל פאָגעל, ר' ישראל אַפּעל, ר' ישראל וויינריב, ר' צבי פיימאַן, ר' נתן דוד חיים, ר' לייביש מווידזעוו און ר' משה פאָמעראַנץ — צו 5 זל.; ר' שמאי נאָוואַק — 4 זל.; ר' אהרן צבי, ר' צבי דימאַנט, ר' לייזער פיימאַן, ר' בנימין קצב, ר' הירש דוד מאָשקאָוויטש, גיסו של בליימאַן, ר' אליהו פלאַכצינסקי, ר' הירש זאַלקאָוויטש, און ר' יהודא דזשיגען — צו 3 זל.; ר' אברהם יוסף פאָגעל, ר' יעקב גאָרפינקעל, ר' יעקב בליימאַן, ר' שמעון דימאַנט, ר' בער גוליצקי, ר' יעקב מאַק און ר' זאב וויינריב — צו 2 זל.; ר' לייב פּאַוולאָווסקי — 1 זל.

דאָס געלד איז איבערגעגעבען געוואָרען אין אין „נייעם פאָלקסבלאַט".

דער שניידער-צעך אין לאָדז פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל

אין צוזאַמענהאַנג מ ט דער הילפס-אַקציע פאַר די געליטענע אין ארץ ישראל, רופט דער שניידער-צעך, פּיעטריקאָווער 20, אויף היינט דינס־טאָג, 9 אָווענד אַ פערזאַמלונג פון אַלע שניידער־

אויף דער פערזאַמלונג וועלען אויך זיין אַנ־וועזענד די פאָרשטעהער פון צענטראַלען הילפס־קאָמיטעט.

ס'איז צו האָפען, אַז די פערזאַמלונג וועט פון די לאָדזער שניידער-מייסטער ווי געהעריג בעזוכט ווערען

געשטאָכען אַפּאָליציאַנט אין גאַס

אוואַנטורע אין גאַס, — אַרעסטירט 2 אַנפאַלער

(2) נעכטען ביינאַכט האָבען זיך אויף ציגעל־גאַס צווישען וסכאָדניאַ און קילינסקיעגאָ דערהערט שרעקליכע געשרייען.

די דאָזיגע געשרייען האָט דערהערט דער פּאָ־ליציאַנט פון פינפטען קאָמיסאַריאַט יוזעף קוביס. דער פּאָליציאַנט איז אַוועק אַהין פון וואַנען ס'האָבען זיך געהערט די געשרייען, און אויף צי על גאַס נעבען נומער 54 האָט ער געזעהען 4 מענ־שען זיך שלאָגען, דער פּאָליציאַנט האָט זיי געוואָלט פונאַנדערטרייסען. אָבער אַלע 4 האָבען זיך געוואָרפען אויפ'ן פּאָליציאַנט און איהם אָנגעהויבען שטאַרק שלאָגען, איהם אומגעוואָרפען אויף דער ערד און איהם מיט אַ מעסער פערוואונדעט אין האַלז. דער פּאָ־ליציאַנט האָט אַלאַרמירט דעם פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, פונוואַנען עס זענען אָנגעקומען עטליכע פּאָליציאַנטען, וועלכע האָבען אַרעסטירט 2 פון די אַנפאַלער, סע־װערין נירגער, סקלאַדאָוואַ 38 און יאַן קאַרושעלאַ, סקלאַדאָוואַ 31.

געווינסטען, וואָס זענען געפאַלען אין לאָדז

די קאָלעקטור ס. יאַטקאַ אין לאָדז, וועלכע איז בעריהמט אין גאַנץ פּוילען, האָט נעכטען ווי־דער פערגרעסערט די צאָהל פון די גליקליכע גע־ווינער אין לאָדז. נאָכדעם, ווי עס איז דאָרט גע־פאַלען אַ רייה פון גרעסערע און מיטעלע געווינ־סען ווערען מיר ווידער געוואויר וועגען 3 גרויסע געווינסען, וועלכע זענען נעכטען געפאַלען אין דער זעלבער קאָלעקטור. דאָס זענען די געווינסען 25,000 זל. אויף נומער 140024, 15,000 זל. אויף נומער 157833 און 5000 זל. אויף נומער 52561. דאָס גליק האָט דאָסמאָל געשמייכעלט לאָדזער איינוואוינער, וועלכע שטאַמען פון פער־שידענע שיכטען, ווי: סוחרים, ביוראַליסטען, אַר־בייטער און אַ יוד פון אַלעקסאַנדער.

לאָמיר געדענקען

וועגען די נויטווענדיגקייטען

— פון — אונזערע פייערלעשער

אנ'אויפגעהאנגענעם

(2) אויף וואיטאווסקא 7 האט מען נעכטען אינדערפריה געטראפען אנ'אויפגעהאנגענעם דעם 18־יאהריגען אדאם מיעשטשוק. ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט האט זיך מיעשטשוק אויפ־געהאנגען זייענדיג אין א שיכורען צושטאנד. דער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט קאנסטאטירט דעם טויט פון אויפגעהאנגענעם.

3

היינט — לעצטער אויפטריט פון „גלאַזונאָוו-קוואַרטעט"

היינט דינסטאָג אָווענד טרעט אויף אין פיל־האַרמאָניע צום לעצטען מאָל דער וועלט בעריהמ־טער „גלאַזונאָוו-קוואַרטעט" מיט אַ פולשטענדיג נייעם פּראָגראַם.

לאָמיר זיך איינשרייבען

אַלס שטיצענדע מיטגלידער

לטובת אונזערע פייערלעשער

דער סוף פון א הוליאנקע"

(2) אויף בושעושינער 54 איז נעכטען אין דער וואוינונג פון יוזעף שוויטאל פארגעקומען א „הוליאנקע". אין מיטען פון דער סעודה האבען זיך די געסט אביסעל צוקריגט און אין בעוועגונג זע־צען געגאנגען מעסערס און העק. בעת דעם דאזיגען „סכסוך" זענען שווער פערוואונדעט געווארען וואצ־לאוו וויגעק, יאן סוויטאטש, זיגמונד ווינעק און אלאיזי פאנאשאק.

אלע פערוואונדעטע האט די פאגאטאוויע ער־טיילט הילף, דער הויפט־שלעגער וואצלאוו ווינעק איז ארעסטירט געווארען.

בשופר גדול יתקע

אַלע האָבען זיך שוין איבערצייגט, אַז די ביליגסטע און רעעלסטע

פּערפומעריע י. דרוקער

איז נאָר ביי

11 זאַוואַדזקאַ 11, טעל. 75-92

צוליב די בעפאָרשטעהענדע יום-טובים, איז מיין פּערפומעריע פערזעהען מיט אַ זעלטענעם אויסוואַהל פון די בעסטע

קאָסמעטישע אַרטיקלען,

ווי: פּערפומען, טואַלעט-זייפען, פּודערן, בלומען-וואַסערן א.ז.וו.

בעמ.: יעדער קויפער בעקומט GRATIS אַ פלעשעל פּערפום.

טעלעגראַמען

פּוילישער מלוכה-מאָנאָפּאָל אָפּגעקויפט דעם היי-יאָהריגען טאַבאַק-שניט אין א״י

וואַרשאַ, 23 (י.ט.אַ.) דאָ וויילט ה' ברזלי דער פאָרזיצער פונ'ם סינדיקאַט פון די טאַבאַק־פּלאַנטאַטאָרען אין גליל ה ליון. היינט האָט ער געשלאָסען אַנ'אָפּמאַך מיט'ן פּוילישען טאַבאַק־מאָנאָפּאָל, לויט וועלכען די פּוילישע רעגירונג האָט אָפּגעקויפט ביים יודישען פּלאַנטאַטאָרען־סינדיקאַט אין א״י 50.000 קילאָ טאַבאַק פון היי־יאָהריגען שניט. דאָס איז דער גאַנצער שניט, וואָס וועט היי-יאָהר צונויפגעזאַמעלט ווערען אין ראש פּנה.

אין אַ געשפּרעך מיט'ן י.ט.אַ. פאָרשטעהער האָט, ה' ברזלי ערקלערט, אַז פאַר אַ יאָהרען האָט פּוילען איינגעקויפט 30.000 קילאָ טאַבאַק אין ארץ ישראל און ער איז איבערצייגט, אַז אי־בעראַיאָהר וועט דער פּוילישער מלוכה-מאָנאָפּאָל איינקויפען נישט ווייניגער ווי 100.000 קילאָ-טאַבאַק.

דער געשלאָסענער אָפּמאַך וועט האָבען אַ גרויסע בעדייטונג פאַר דער א״י פּראָדוקציע. ביים דורכפיהרען די טראַנזאַקציע האָט געשפּילט אַ וויכטיגע ראָל דער פּוילישער האַנדעלס-אַטאַשע אין א״י בערנאַרד הויזנער.

אַראַבער באָיקאָטירען

ירושלים, 23 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). דער באָיקאָט, וועלכען די אַראַבער האָבען אויסגערו־פען געגען יודען ווערט שטאַרקער און פערשפּרייט זיך אַלס מעהר, צום באָיקאָט פּראַאיינינגען זיך אַפילו העכערע אַראַבישע בעאַמטע.

דער לאָזונג פונ'ם באָיקאָט איז: „מיר וועלען גאָרנישט קויפען ביי די יודען און פערקויפען זיי אַלץ אַ חוץ ערד". צווישען די אַראַבער ווערען פערשפּרייט קלאַנגען, אַז יודען פער'סמ'ען שפּייז. די פּאָליציי האָט פעראָרדענט צו בעקעמפען די באָיקאָט-אַגיטאַציע אָבער די פעראָרדנונג ווירקט ווייניג

יפו, 23 (א.ט.או.) דער ספּעציעלער קאָרעס־פּאָנדענט פון „טידל אוניאָן" טיילט מיט: זיים איינינגע טעג פערשפּרייטען פיל אַראַבער פלוג־בלעטער, אין וועלכע די אַראַבישע בעפעלקערונג ווערט אויפגעפאָדערט צו באָיקאָטירען די יודישע בעפעלקערונג. די ענגלישע מאַכט האָט אַ סך פון די אַגיטאַטאָרען אַרעסטירט. אין דער קאָלאָניע משמר הירדן האָבען בעדואינער ווידער אויסגע־פיהרט עטליכע רויב-אָנפאַלען.

סטודענטן-מעדיקער, וואָס שטו־דירען 2—3 יאָהר

וועלען בעקומען הנחה-פּעסער

וואַרשאַ, 23. (טעל. פון אונזער קאָרעס־פּאָנדענט) דער צ. ק. פון די יודישע אַקאַדעמי־קער אין פּוילען האָט היינט אינטערווענירט אין אינערן-מיניסטעריום. געזונדהייטס - דעפּאַרטאַמענט און בילדונגס מיניסטעריום, וועגען הנחה-פּעסער פאַר סטודענטען, וואָס שטודירען אין אויסלאַנד. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די סטודענטען וואָס פאָהרען דאָס ערשטע מאָל קיין אויסלאַנד און שטודירען אויפ'ן מעדיצינישען פאַקולטעט וועלען קיין הנחה-פּעסער נישט בעקומען. דאַגעגען וועלען הנחה-פּעסער בעקומען די סטודענטען, וואָס שטודירען שוין 2-3 יאָהר.

ציהונג פון דער 19-טער מלוכה-לאָטעריע

5-טער קלאַס—14-טער טאָג

25,000 זל. — 140024.

20,000 זל. — 125906.

15,000 זל. — 157833 160300.

10,000 זל. — 51146 182536.

5,000 זל. — 115939 52561 166005.

3,000 זל. — 32840 80310 100680 126113 19555 162344 165469.

2,000 זל. — 18853 41973 64511 76627 85634 145642 151514 31384 49253 72975 136782 149362.

1,000 זל. — 17596 17068 37867 60053 68649 84378 97416 122267 122623 133029 134017 146764 7271 7490 48525 49865 64591 148886 152548 161983 177237.

10.000 זל.

איז ווידער געפאַלען אין דער איבעראַל בעוואוס־טער באַמת-גליקליכער ס. קאָלעקטור פון

F. BRAJTSZTAJN, Narutowicza 31, tel. 42-47.

5.000 זל. אויף נומער 115939, 2000 זל. אויף נומ' 21439, 2000 זל. אויף נומ' 133519, 1000 זל.-נומ' 99805 און אַ סך אַנד. געווינסען.

לאָסען צו דער 1-טער קלאַס שוין צו בעקומען.

כ'צאָהל אוים אַלע סטאַווקעס, נישט אָבצעכענדיג קיין שום פּראָוויזיע.

9561

עקסטראַ טעלעגראַמע!!!

אונזערע האָפנונגען ווערען ווייטער פערווירקליכט...

און ווידער נעכטען, אין 14-טען ציהונגס-טאָג פון דער 5-טער קלאַס, זענען ביי אונז געפאַלען 3 גרויסע געווינסען:

25.000 זל.-נ' 140024; 15.000 זל.-נ' 157733; 5.000 זל.-נ' 52561

די איינציגע גליקליכסטע קאָלעקטור אין פּוילען

ס. יאַטקאַ, לאָדז, פּעטריקאָווער 22 | פּאַביאַניץ,

פּעטריקאָווער 66 | פּל. דאַמבּראָווסקי 3

דרייסט קאָן מען יעצט זאָגען, אַז אַלע גרויסע געווינסען אין לאָדז געהען אַרויס נור פון אונזער קאָלעקטור!

בירגער! מיר האָבען שוין אָנגעהויבען דעם פערקויף פון די לאָסען צו דער 1-טער קלאַס פון דער 20. מלוכה-לאָטעריע. אייַלט בעצייטענס צו פערזעהען זיך מיט אַזעלכע, ווייל עס וועט ווערען פּראָוויסאָריש אַ פולשטענדיגער מאַנגעל אין אונזערע גליק־ליכע לאָסען.

9544

מעלדונג

העברעאישע אָווענד-קורסען ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

עס האָבען זיך שוין אָנגעהויבען די איינ־שרייבונגען אויף די קורסען פאַר דער העברעאי־שער שפּראַך און ליטעראַטור ביי דער ציוניסטי־שער אָרגאַניזאַציע.

ווייטערע אָנמעלדונגען ווערען אָנגענומען טעגליך ציוניסטישען ביוראָ (צעגעלניאַנאַ 4) פון 5–8 אָווענד.

9555

יודען אין דרום-אפריקע

די ראָלע, וואָס זיי שפּילען דאָרט היינט

אַ בריעף פון יאָהאַנעסבורג

פון יוסף ברייבין

ביז מיט עטליכע יאָהר צוריק איז דאָס אַפ־ריקאַנער יודענטום געווען ווי אַ געהיימניש פאַר די יודען פון דער איבעריגער וועלט. דאָס וואָרט „אַפריקאַנער" אַליין האָט געקלונגען ווי אויסטער־ליש און סודות'דיג. מען האָט זיך אַפריקאַנער פאָרגעשטעלט ווי מאָגערע מענשעלעך מיט ברוינע פּנים'ער, מיט שאַרפע אָדלער-נעז אָנגעטון אין בונטפאַרביגע קליידער.

קומט מען אָבער אַריין קיין דרום-אַפריקע, פערלירט מען גלייך אָט די דאָזיגע פאָרשטעלונגען. מען געפינט באַלד אויס, אַז דער אַפריקאַנער יוד איז נישט מעהר ווי אַ גוטמוטיגער ליטוואַק, וועמען דער צופאַל האָט מיט אַ 25 יאָהר צוריק גע־טריבען אָנשטאָט קיין ניו-יאָרק, צו דער דרום-אַפ־ריקאַנער האַפען-שטאָדט קעפּטאון.

דערביי אָבער איז ער אויך געוואָרען דער ציוויליזאַטאָר פון אָט דער איינגעבוירענער בעפעל־קערונג און זיין איינפלוס אויף איהר איז אין דעם פּרט געוואָרען פיל גרעסער ווי דער פון די מיסיאָ־נערען. דערצו האָבען איהם בעוואויגען זיינע איי־גענע אינטערעסען, ווייל וואָס מעהר ציוויליזאַציע אַלץ מעהר קויפקראַפט. דער ליטווישער סוחר האָט געלערנט דעם ביז איצט נאַקעטען קאַפיר, אַז ער דאַרף האָבען קליידער און בעטגעוואַנט, אַז זיין פרוי דאַרף האָבען אַ שאַל אויפ'ן קאָפּ און כאָטש די נויטיגסטע מעבעל אין הויז. ער האָט זיי אי־בערצייגט, אַז אָנשטאָט צו געהן שלאָפען ווען די זון נעהט אונטער, קאָן מען נאָך פערברענגען אַ טייל פונ'ם אָוענד דורך בענוצען קינסטליכע ליכט. ער האָט אפילו אין דעם קאַפיר אַרויסגערופען און פערשטאַרקט דאָס געפיהל פאַר'ן פאַמיליע-לעבען. ווען דער קאַפיר פערלאָזט, למשל, זיין פאַמיליע און זיין קראַל (געבורטס-דאָרף) צו אַרבייטען דורך קאָנטראַקט אַ יאָהר אָדער מעהר אין אַ מינע אָדער אויף אַ פאַרם, גיט איהם דער ליטוואַק-קרעמער צו פערשטעהן, אַז אַהיימפיהרען צו זיין פאַמיליע בעלד אַליין האָט קיין ווערט נישט, אַז ער דאַרף בעסער אַהיימפיהרען גוטע און נוצליכע סחורות, וואָס מאַכען דאָס לעבען אָנגענעהם. דער קאַפיר בעזאָרגט זיך דאַן אַ גרויסען קאַסטען, אין וועלכען ער האַלט אין איין אַריינפּאַקען פערשידענע נוצלי־כע און שעהנע הויז-אַרטיקלען און ווען זיין אַר־בייטס-טערמין איז געענדיגט פיהרט ער צו זיין ווייטער היים אַ שווערען קאַסטען אָנגעפּאַקט מיט די וואונדערליכע סחורות, וואָס ער האָט איינגע־האַנדעלט ביים ליטוואַק.

עס מוז אָבער, פון דער אַנדערער זייט, אויך בעמערקט ווערען, אַז דער פאַקט, וואָס עס זענען דאָ זיבען מיליאָן איינגעבוירענע אין אַ לאַנד, וואו עס זענען נישטאָ קיין פולע צוויי מיליאָן ווייסע, איבט אויס אַ שטאַרקען איינפלוס אויף דער ענט־וויקלונג פונ'ם יודישען פאַמיליע-לעבען. דער יוד ווערט אויטאָמאַטיש אַ מין הערשער. ער פיהלט, אַז איטיצער קוקט צו איהם פון אונטען אַרויף. פי־זישע אַרבייט, וואָס פלעגט יודען אין מזרח-איירא־פּע שטעלען אויף דער אונטערשטער מדרגה, רופט זיך דאָ „קאַפיר-אַרבייט", און ער האָט נישט דער־מיט צו טון. די אָרימסטע יודישע פאַמיליע האָט איינעם אָדער צוויי שוואַרצע דינסטען אין הויז, וועמעס געהאַלט איז נישט מעהר ווי פינף ביז 7 און אַ האַלב דאָלאַר אַ חודש. אויף אַזאַ אופן ווערט די יודישע פרוי איינגאַנצען פטור פון הויז־אַרבייט און זי האָט אַלע געלעגענהייטען פאַר איני־טעלעקטועלער ענטוויקלונג און די ליטווישע טאָכ־טער ווערט, ווי דורך אַ כשוף, פערוואַנדעלט אין אַן „ענגלישע ליידי". און אַ דאַנק אָט דעם דאָזי־גען „קאַפיר-איינפלוס" איז דאָס די אַפריקאַנער יו־דישע פרוי געוואָרען די איינציגע קולטורעלע פער־זענליכקייט, וואָס דאָס אַפריקאַנער יודענטום האָט דערווייל פּראָדוצירט.

איינע פון די יודישע פרויען-פערזענליכקיי־טען, וואָס זענען אַרויסגעבראַכט געוואָרען אַלס רעזולטאַט פון דעם דערמאָנטען איינפלוס איז סאַ־רע גערטרוד מילין, די גרעסטע אַפריקאַנער שריפט־שטעלערין. איך האָב מיט דער דאָזיגער אַפריקאַ־נער „פּעני הוירסט" געהאַט אַ געשפּרעך אין אַ זו־ניגען נאָכמיטאָג אויף דער גרינער לאָנקע פון איהר שעהנער, שטילער היים אין יאָהאַניסבורג. גערט־רוד מילין איז די יונגע פרוי פון אַ רעספּעקטאַ־בעל-אויסזעהענדען ערפאָלגרייכען אַדוואָקאַט. זיי האָבען נישט קיין קינדער. די פערפאַסערין פון „גאָט'ס שטיפקינדער" איז אין איהרע געשפּרעכען גאַנץ לעבעדיג און וויציג. זי איז אויך פּערזענטע־רעסירט אין אַמעריקע, וואוהין זי וויל קומען אויף אַ לעקציע-טור.

אַ צווייטע יודישע זיד-אַפריקאַנערין, אירמאַ סטוירן, האָט זיך ערוואָרבען אַ נאָמען איבער גאַנץ אייראָפּע אַלס די קרעפטיגסטע און אָריגינעלסטע מאַלערין פונ'ם דרום-אַפריקאַנער לעבען. מערק־ווירדיג איז, וואָס זי איז אויך, פונקט ווי גערטרוד מילין, ווייניגער בעריהמט אין איהר אייגען לאַנד, ווי אין דער אויסערער וועלט. אירמאַ סטויר'נס מאַלערייען און צייכנונגען זענען שוין געווען אויס־געשטעלט אין אַלע טיילען פון אייראָפּע, ווי אין בערלין, פּאַריז, בריסעל, וויען, פראַנקפורט לייפּ־ציג און כעמניץ. אין זיד-אַפריקע גופא ווערען איהרע מאָדערנע אויפפאַסונגען אויסגעלאַכט. זי האָט פון באָרדאָ, וואוהין איהרער אַ פריינד האָט צוגעשיקט אַהן איהר וויסען אַ טייל פון איהרע צייכנונגען, בעקומען אַ גאָלדענעם מעדאַל. אין דייטשלאַנד ווערען אַרויסגעגעבען אַלבומס פון איה־רע בילדער און צייכנונגען. עס זענען שוין איבער אָט דער יונגער (זי איז נאָך אונטער 30) זיד-אַפ־ריקאַנער אַרטיסטין געשריבען געוואָרען גאַנצע בי־כער. זי האָט געמאַכט פאָרשונג-רייזען קיין טראַנס־וואַל, נאַטאַל, פּאָרטוגעזיש מזרח-אַפריקע, טראַנקסו, סוואַזי־לאַנד און אַנדערע לענדער פון איינגעבוי־רענע שבטים. זי האָט גערן מקריב געווען איהרע בעקוועמליכקייטען אַבי צו בעקענען זיך מיט'ן נאַ־טור-לעבען, וואָס איז נאָך נישט אָנגעשטעקט מיט ציוויליזאַציע. זי איז זיכער איינע פון די וואונדער־ערשיינונגען, וואָס די פרייע פרוי פון זיד-אַפריקע האָט פּראָדוצירט.

אין יאָהאַנעסבורג, די הויפּטשטאָדט פון זיד-אַפריקע, זענען דאָ דריי פרויען אַדוואָקאַטען.

איך וואָלט געקאָנט ברענגען נאָך ביישפּילען צו בעשטעטיגען מיינע אָנזיכטען איבער דער יודי־שער פרוי אין זיד-אַפריקע. אויפ'ן זשורנאַליסטי־שען אַזוי גוט ווי אויפ'ן קאָמערציעלען פעלד גע־פינט מען די זיד - אַפריקאַנער יודישע טאָכטער, וועלכע איז, נישט אַכטענדיג אויף דער געאָגראַפי־שער אָפּגעזונדערטקייט פון אַפריקע, גוט אינפאָר־מירט און בעהאַוונט אויף אַלע געביטען פונ'ם מאָדערנעם מענשליכען וויסען.

וואָס איז אָבער נוגע אויפ'ן געזעלשאַפטלי־כען געביט, דאָ שטייגט שוין די יודישע זיד-אַפ־ריקאַנערין גאָר אַריבער איהרע שוועסטער פון אַלע אַנדערע לענדער. דאָס קומט, ווי איך האָב שוין אויבען בעמערקט, צום גרעסטען טייל אַ דאַנק דעם קאַפיר, וועלכער בעזאָרגט די אָמאָליגע פּשוט'ע יודישע בעלעבאָסטע מיט אַ גאַנצער אַרמעי דינס־טען, אָבער כאָטש דער גרעסטער טייל פון זיי פער־ברענגט דעם פאַרמיטאָג מיט טעניס, דעם נאָכמי־טאָג מיט ברידזש און דעם אָוענד — אין די קי־נאָס, זענען אָבער אויך דאָ אַ היבש ביסעל וואָס גיבען זיך אָפּ מיט לייענען און מיט דענקען.

איין אָוענד האָב איך פערבראַכט אין דער וואוינונג פון צוויי אור-פּלימעניצעס פון דעם בע־ריהמטען ליבאַווער חזן ראָזאָווסקי. זייער עלטער־טעסער'ס שעהנע פּאַטריאַרכאַלישע בילד בעציהרט די וואַנד פון זייער אויפנאַהם-צימער. די דאָזיגע פּלימעניצעס, געבוירען אין דערצויגען אין זיד־אַפריקע, וואָלטען געווען אַ רעטעניש פאַר יעדען אַנטראָפּאָלאָג (מענשען-פאָרשער). לויט זייערע גע־זיכטסציגען און קערפּער-בוי, וואָלט ער זיך געקאָנט פאָרשטעלען אַלס מוסטערען פון אמת'ע „נאָרד־פרויען. איך האָב מיט זיי גערעדט וועגען אַמערי־קאַנער ליטעראַטור און — זיי האָבען אַלץ געלייע־נט! בעזונדערס האָבען זיי שטודירט אַפּטאָן סינק־לער און זייער גרויסע בקיאות אין דעם סאַקאָ־וואַנזעטי-ענין און זייער ברייטע בעקאַנטשאַפט מיט דעם פאָלק-לאָר פון די אַמעריקאַנער נעגער האָט מיך פּשוט דערשטוינט. עס זענען אויך דערביי גע־וועסען איניגע יודישע יונגעלייט, אָבער זיי האָבען זיך אין אונזער געשפּרעך נישט געקאָנט בעטייליי־ען.

די דאָזיגע פאַמיליע - סצענע האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט אַן'אמת בילד פונ'ם זיד-אַפריקאַנער יודישען לעבען. די פרוי איז דער אינטעלעקטועל־לע־ פאַקטאָר, בעת דער מאַן איז דער מאַטעריאַ־ליסטישער שקלאַף. דער יונגער דור, אַלס רעזול־טאַט פון די דאָרטיגע סאָציאַל עקאָנאָמישע בעדינ־גונגען, גיט שוין אַ פּאַראַליכ-בילד פון דער גרוי־סער ראָל וואָס די יודישע פרוי וועט שפּילען אויף די געביטען פון קונסט, ליטעראַטור און אַפילו פון פּאָליטיק, אויב זי וועט דערצו האָבען אַ צוטריט.

דער מאַן ווידער, וועלכער איז איינגאַנצען פערטון אין דעם עקאָנאָמישען קאַמף (זיד-אַפריקע האָט אויף מיר געמאַכט דעם איינדרוק ווי דאָס מאַטעריאַליסטישע לאַנד אויף דער וועלט) איז גע־בליבען ווייט הינטערשטעליג. סיי אין פּאָליטיק און סיי אין קונסט האָט דאָס זיד-אַפריקאַנער יודענטום ביז איצט נאָך נישט פּראָדוצירט קיין מאַן מיט אויסצייכנונג. בלויז אויפ'ן פעלד פון פינאַנץ זע־נען ערשינען איינינגע פּראָמינענטע יודישע פינאַ־נציערן, וואָס שפּילען אַ ראָל אינ'ם עקאָנאָמישען לע־בען פונ'ם לאַנד.

פּאַטער געמשפּט און אויפגעהאַנגען דורך אייגענע קינדער

אַנ'אויסערגעוועהנליכע פאַמיליע-טראַגעדיע

בודאַפּעשט. — אַנ'אויסערגעוועהנליכע כמעט סענסאַציאָנעלע פאַמיליען-טראַגעדיע, וואָס האָט קיין גלייכען צו זיך אין דער געשיכטע פון טראַגעדיעס און פערברעכענס, איז פאָרגעקומען אין אַ אונגאַ־רישע דאָרף נעבען קעטשקעמעט. אַ קרעמער מיט דעם נאָמען זשאַבאָ איז גע'משפט געוואָרען פון זיין פרוי און קינדער, ווייל ער האָט געזאָגט, אַז ער האָט שוין גענוג פאַר זיי געאַרבייט, און האָט געוואָלט די קראָם פערקויפען, כדי ער זאָל לעבען פאַר זיך אַליין צוריקגעצויגענע. די פרוי און קינדער האָבען דעם מאַן און פּאַטער געפונען שולדיג אין פערראַט צו דער פאַמיליע; זיי האָבען איהם פער'משפט צום טויט און אויפגעהאַנגען.

די ערקלעהרונגען וואָס די פרוי און קינדער האָבען געמאַכט דער פּאָליציי, ווערט דערצעהלט:

דער קרעמער זשאַבאָ האָט געזאָגט, אַז ער האָט שוין גענוג געאַרבייט זיין גאַנץ לעבען פאַר דעם ווייב און קינדער. זיי זענען שוין גענוג גרויס אַליין צו זאָרגען פאַר זיך. ער וויל לעבען צוריקגעצויגען אָהן די צרות פון דער פאַמיליע. און פאַר דעם צוועק וויל ער פערקויפען די קראָם. די פאַ־מיליע, וואָס בעשטעהט פון אַ פרוי, צוויי טעכטער און אַ זוהן, האָבען נאָך דער ערקלערונג דעם פּאַטער פערשפּאַרט אין הויז און זיי האָבען בעש־טימט, אַז זיי זאָלען מאַכען אויף איהם אַ פעלד־געריכט. זיי זאָלען איהם משפּט'ען פאַר פערראַט צו דער פאַמיליע.

די יונגסטע טאָכטער, וועלכע האָט געוואוינט פריער פאַר רעבאַטירען אין פערשידענע קלובען האָט אין דעם מאָדנעם „פעלד־געריכט" געדינט אַלס פּראָקוראָר. זי האָט געהאַלטען די בעשולדי־גונגס־רעדע געגען דעם פּאַטער, און ערקלערט, אַז קיין מאַן איז נישט בערעכטיגט אויפצוגעבען זיין פליכט און פעראַנטוואָרטליכקייט צו זיין פאַמיליע, אַפילו ווען ער איז שוין מיד. זיין חיוב איז צו אַרבייטען פאַר דער פאַמיליע און זיי צו ערנעה־רען.

זשאַבאָ האָט זיך פערטיידיגט, ער האָט געזאָגט, אַז די פרוי איז אַנ'אַרורה און די קינדער זענען אומדאַנקבאַר פאַר דעם, וואָס ער האָט פאַר זיי אַזוי פיל יאָהר געאַרבייט. ער האָט אויך ערקלעהרט, אַז ער איז בערעכטיגט צו לעבען רוהיג, און ער וויל פון דער פאַמיליע מעהר נישט וויסען.

נאָך דעם פּאַטער'ס ערקלערונג האָבען די קינדער אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל, אַז ער איז שולדיג אין טרעטען דאָס פאַמיליען-געזעץ און אין בעגעהן אַ פערראַט געגען דער פאַמיליע, און דערפאַר פער'משפט'ען זיי איהם צום טויט. זיי האָבען איהם דערנאָך אויפגעהאַנגען.

ווען דער קונה, וואָס האָט געוואָלט קויפען די קראָם, איז געקומען צו פערענדיגען דאָס געשעפט, האָבען איהם די פרוי און קינדער ערקלערט, אַז די קראָם איז נישט מעהר צו פערקויפען. אַריינ־קוקענדיג אין אַ צימער פון דעם הויז האָט ער געזעהן ווי זשאַבאָ העננט, און ער האָט וועגען דעם געמעלדעט דער פּאָליציי.

איצט וועט פאָרקומען אַ פּראָצעס געגען דער פרוי און קינדער פאַר זייער שוידערליכען משפּט אויף זייער מאַן און פּאַטער.

יודיש-קאָמוניסטישע פּרעסע

וועגען טויט פון לואי מאַרשאַל

מאָסקווע, (יט"א) די ידיעה וועגען טויט פון לואי מאַרשאַל איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן רוסישען יודענטום מיט גרויס טרויער. מאַרשאַל ווערט צווישען די יודען אין האַטען-פערבאַנד בע־טראַכט אַלס דער הויפּט-פיהרער פון דער יודישער קאָלאָניזאַציאָנס-טעטיגקייט און זיין טויט וועט זי־כער ברענגען אַנ'אָפּשוואַכונג אין דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד.

דער קאָרעספּאָנדענט פון דער יט"א איז די לעצטע צייט בעוואָרפען געוואָרען מיט אָנפראַ־גען פון פערשידענע שטעט אין רוסלאַנד צי עס איז טאַקע אמת, אַז מאַרשאַל איז געשטאָרבען. אַ בעזונדערן אינטערעס האָבען אַרויסגעוויזען די יודישע קאָלאָניעס. אַ צאָהל הויכע סאָוועטישע רע־גירונגס-בעאַמטע, וואָס זענען פּראָאינטערעסירט אין דער יודישער קאָלאָניזאַציע האָבען אויך אָנגע־פרעגט דעם יט"א-קאָרעספּאָנדענט אין מאָסקווע וועגען מאַרשאַל'ס טויט.

די יודישע קאָמוניסטישע צייטונג „עמעס" האָט ערשט מיט אַ וואָך נאָך מאַרשאַל'ס טויט געבראַכט די ידיעה וועגען טויט פון פיהרער פון אַמעריקאַנער יודענטום און פערעפענטליכט אַ לענ־גערען אַרטיקעל וועגען דעם פערשטאָרבענעם. דער אַרטיקעל איז זעהר טענדענציעז אָנגעשריבען. אין איהם ווערט געזאָגט, אַז אין מאַרשאַל'ס טויט האָט די יודישע רעאַקציע פערלוירען איינעם פון איהרע אינטערעסאַנטעסטע און ענערגישסטע פי־גורען.

די יודישע קאָמוניסטישע צייטונג דערמאָנט נישט מיט קיין איינציג וואָרט וועגען דער ריזיגער ראָלע, וואָס מאַרשאַל האָט געשפּילט אין דער הילפס-טעטיגקייט פאַר דעם רוסישען יודענטום און אין די מיליאָנען, וואָס זענען אַ דאַנק איהם נעד־זאַמעלט געוואָרען פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין האַטען-פערבאַנד. דערפאַר אָבער פערגעסט נישט די צייטונג צו דערצעהלען איהרע לעזער, אַז „מאַרשאַל האָט פערשטאַנען ווי אַזוי אָרגאַ־ניזירען די יודישע אַרבייטער-מאַסען פון זייער קלאַסען-וועג": אַז ער האָט „רעמאָראַליזירט די יודישע אַרבייטער-בעוועגונג און די יודישע סביבה", און אַז „די סאָציאַליסטען פון „פאָרווערטס" האָ־בען איהם געהאָלפען אין דער דאָזיגער רעמאָראַ־ליזירונגס-אַרבייט".

די קאָמוניסטישע צייטונג פערענדיגט איהר אַרטיקעל וועגען מאַרשאַל דערמיט, וואָס זי דער־צעהלט איהרע לעזער אין אַ זעהר ציניש טאָן וועגען מאַרשאַל'ס לעצטען שריט צו גרינדען די יודישע אגענץ, און ערקלערט, אַז די יודישע אגענץ איז דורך מאַרשאַל'ן געגרינדעט געוואָרען מיט'ן צוועק צו פעראייניגען דעם ציוניזם מיט'ן ענגלישען אימפּעריאַליזם, כדי צו שטעלען ארץ-ישראל אונ־טער די פעראייניגטע שטאַטען.

י.ט.א. האָט גוט פונקציאָנירט

בעת די בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ-ישראל

ירושלים, (יט"א) „הארץ" האָט פערעפענטליכט אַ בריף, אין וועלכען דער מחבר רעדט וועגען די פערדינסטען פון דער יודישער טעלעגראַף־פערטרעטונג און געבעט פון אינפאָרמירען אויס־לאַנד וועגען גאַנג פון די געשעהענישען אין ארץ־ישראל. דער אויטאָר אונטערשטרייכט דאָס הויכע פעראַנטוואָרטליכקייטס-געפיהל, וועלכע עס האָבען אַרויסגעוויזען אין דער צייט פון דער העכסטער גע־פאַהר, דער דירעקטאָר פון יט"א-ביוראָ אין ירו־שלים ה' שוואַרץ און זיין פערטרעטער ה' אַגראַנ־סקי, וועלכע האָבען אָפט מיט ערנסטע לעבענס־געפאַהר געזאַמעלט ידיעות וועגען דער לאַגע אין לאַנד. דער אויטאָר בעמערקט, אַז אין די ערשטע טעג פון די טראַגישע געשעהענישען אין ארץ־ישראל זענען הן די ציוניסטישע עקזעקוטיווע אין לאָנדאָן, הן דאָס יודענטום אויף דער גאַנצער וועלט געווען פולשטענדיג אָפּהענגיג פון דער אינפאָרמאַצי־אָנס-דינסט פון דער יודישער טעלעגראַף-אַגענ־טור, וועלכע האָט איהר אויפגאַבע אויסגעפיהרט אויף אַנ'אופן, וואָס ברענגט איהר עהרע און אָנער־קענונג.

די 20 יאָהר עקזיסטירענדע
פּאַסאַניר- און הוט-פאַבריק פון
P. Rozental
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 10 (אין 2-טען הויף)
נעהמט אָן זאַמטליכע רעפּעראַטורען און צו פּאַסאַ־ נירען פון פערשידענע מענער- אויך דאַמען-היטען צו מעסיגע פּרייזען. רעעלע בעהאַנדלונג.

ליידען און פרייד פון א יודיש גאסען־מיידעל

א קרבן פון א גביריש'ן זוהנדעל

ביי דעם סטאַניסלאָווער סוחר אליהו ק. האָט אלס דינסט געדינט די 23־יאָהריגע חנה רומעלט אויס לעמבערג.

חנה איז געווען זעהר א בעטעמ'ט מיידעל. אויסערדעם איז זי געווען א בריה. איהרע בעלי־הבתים זענען פון איהר געווען שטארק צופרידען, מען האט איהר כסדר אויפגעבעסערט איהר געהאלט און דאס מיידעל האט זיך גוט געפיהלט.

קיין גרויסע אויסבערענגענריין איז זי נישט געווען, וואָס זי האט פערדינט האט זי אויסגעגעבען אויף קליידער. זי האט זיך זעהר עלעגאנט געקליידט און געשיכט, אזוי, אז ווען זי פלעגט חרכ־געהן דעם סטאַניסלאָווער קאָרזא, האט קיינער נישט געוואלט גלויבען, אז דאס איז א דינסטמיידעל, נאָר מען האט זי געהאלטען פאר א גביריש קינד.

עס איז אזוי ווייט געקומען, אז ס'האט זיך אין איהר פערליבט א סטאַניסלאָווער גביר'ס א זוהן. אבער ווע זיינע עלטערען האבען זיך דער־וואוסט, אז זייער זוהן געהט מיט איהר חתונה האבען, האבען זיי איהם אוועקגעשיקט קיין אויס־לאנד און פון חנה'ס חלומות האָט זיך אויסגע־לאזט א בוידעם.

חנה האָט צוליב דעם אנגעהויבען שטארק האבען עגמת נפש, ערשט איצט האט זי זיך איי־בערצייגט, דאס זי איז נישט מעהר ווי א דינסט־און זי טאר פון קיין גרויסע גליקען אפילו נישט חלום'ען.

אין איהר אומגליק האט זיך געפונען א „טרייסטער"... דאס איז געווען דער בן יחיד פון איהר בעל הבית. א שעהנער, פעסטער „ברייט־ביי־ניגער און הויכוואוקסיגער יונג. ער האָט איהר גע־גומען אויסרערען און באלד האט ער איהר אנגע־הויבען צו פערדרעהרען דעם קאפ מיט הבטחות, אז ער וועט מיט איהר חתונה האבען.

דאס ארימע און אומגליקליכע מיידעל האט ווידער געגלויבט אין זיינע חנ'עוודיגע רייד'לעך און זי האט זיך פון איהם געלאזט פערפיהרען...

ווען זי האט געפיהלט, אז זי דארף ווערען א מוטער האט זי פון איהר „חתן" געגומען ענערגיש פאדערען, אז ער זאל מיט איהר חתונה האבען. ער האט אבער רערפון נישט געוואלט הערען און געדענקען. פערקעהרט, ער האט זי נאך גע׳ירעלט און ערקלערט, אז דאס קינד איז נישט פון איהם.

בקיצור: ס'איז אזוי ווייט געקומען, אז מען האט זי ארויסגעווארפען פון איהר שטעלע.

דערווייל איז געקומען די צייט, ווען זי האט בעדארפט האבען א קינד. זי איז דערום אוועק קיין לעמבערג צו איהר מוטער. דא איז זי געלע־גען געווארען, אבער זי האט געהאט א טויט קינד.

נאך דער געבורט איז חנה געווען זעהר שוואך און האט אין דער ערשטער צייט נישט געקאנט ארבייטען.

אין גאנצען צובראכען האט זי זיך איצט ווי־דער געלאזט אריינכאפען אין דער נעץ פון א לעמבערגער אלפאנס, וועלכער האט זי געשיקט אין גאס אריין פערדינען.

פון איצט אן האט זי אנגעהויבען צו פאלען פון מדרגה צו מדרגה. דאך האט זי זיך געהאלטען אין דער „מעלה". זי האט געהערט צו יענעם סארט פון די „אנשטענדיגע" פראסטיטוטקעס. ד. ה. צו יענע, וואס האבען זיך אנשטענדיג גע־קליידט און האט אכטונג געגעבען אויף איהרע נעכט, אז זיי זאלען נישט געהערען צו דער ערג־סטער קאטעגאריע...

אנדערטהאלבען יאהר האט זי געפיהרט אזא לעבען און זי האט זיך שוין געהאט אין גאנצען מיאוס געווען פון ווערען אמאל א ערהליכע פרוי.

אין צווישען האט זי זיך דא בעקענט מיט א יודישען יונגנמאן אויס רוסלאנד, וועלכער האט זיך אין איהר פערליבט און בעשלאסען מיט איהר חתונה צו האבען.

לעצטענס האבען זיי חתונה געהאט. ער, דער יונגערמאן האט בעקומען א שטעלע אין באזיעטי־שען האנדעלס־אונטערנעהמונג אין וויען, וואוהין ער האט מיטגענומען זיין פרוי און לעבט מיט איהר שלום ושלוה.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
אייגענע פראצאזישע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, חין: וקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסט־ליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו. עמפפאנגט פון 5—7 אוו.
צוריקגעקעהרט.

Dr. S. HEINRICH
פאמארסקא 10, טעל. 47-67
צוריקגעקהרט.
ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
היילט מיט פיזיק.־טעראפיע. דיאטערמיע. קווארץ. לאמפען. ליכט־בעדער, נעמט אן פון $2-12\frac{1}{2}$ און פון 4–7 נמ. פאר אונבעמיטעלטע לעשטניצע־פרייזן.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
— און איבערגעצויגען אויף —
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און וועבערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, אלע ארט אנאַ־ליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
עמט אן פון 8-10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

יודידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".
גיט דערלאנגען אנ'ענטפער אויף א יורידישע עצה, דארף מען צולייגען דעם קופאן פון דער לעצטער נומער, ווען די ענטפערען ווערען ארייגעשיקט. אויף ענטפערען אָהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

פ־ס: 9794

אויב מען האָט דעם געזוכטען פערזאָן ארעסטירט אין דער וואוינונג פון זיין ברודער, קאָן מען דעם לעצטען נישט צוציהען צו גע־ריכטליכער פעראנטוואָרטליכקייט פאר אויסבע־האלטען א געזוכטען פערברעכער קוים ציהט מען איהם יאָ צו ווער דאָס געריכט איהם סיי ווי בעפרייען, ווייל לויט די פערפליכטענדע ביי אונז שטראף־געזעצען קאָן מען קיין שום פער־ברעכער נישט בעשטראָפען דערפאר, וואָס ער מעלדעט זיך אליין נישט צו דער מאכט און אויך קיינעם נישט פון זיין משפחה, הלמאי זיי געבען איהם נישט אויס.

9795 ב. לאקס:

ה. ס די סכסוכים צווישען א כאלופניק מיט זיין אונטערנעמער אונטערליגען דער קאמפע־טענץ פון די ארבייטס־געריכטען, פונדעסטוועגען שפרייטען זיך נישט אויס אויף די כאלופניקעס די פארשריפטען פון דער פעראָרדנונג וועגען ארבייטס־אבמאכען. ממילא קאָן דער פערבאט צו דעקען א חוב פאר ארבייטסלוין מיט וועקסלען נישט האָבען קיין אנווענדונג לגבי כאלופניקעס.

9796 א טרייער לעזער פון זגערזשער 11:

דער פסק דין פון א זא עהרען־געריכט איז דאמאלס מאסגעבענד, ווען די פערהאנדלונגען זענען פארגעקומען לויט די געזעצליך פעסטגע־שטעלטע כללים און קודם כל, ווען די צרדים האָבען פריהער אויסגעדריקט זייער גרייטקייט אויפ'ן עהרען־געריכט דורך א רעיענטאלען אקט.

9797 משה טיגער נומר 87:

מעגליך, אז איהר קאנט בערעכטיגען די נויטווענדיגקייט צו עמיגרירען מיט אויסערגע־וועהנליך וויכטיגע מאטיווען.

אין געגענפאל וועט איהר זיך מוזען ווענ־דען צו דער מיליטער־מאכט, מיט אנ'ענטשפרע־כענדער בקשה, אז מען זאל אייך בעפרייען פון מיליטער־דינסט אויפ'ן סמך פון דעם אומשטאנד, וואָס איהר בעמיהט זיך וועגען בירגערשאַפט פון א פרעמדער מלוכה.

9798 נ. 11 .B

מען דארף די קארטע פאביטען דערווייל פערלענגערען ביז זי וועט אויסגעטוישט ווערען אויף א שטענדיגע.

9799 .A. K

אויב איהר צאהלט 135 רובל גרונד דירה־געלד, קומט אויס פאר'ן 3 קווארטעל פון לוי־פענדען יאהר שוין צוזאמען מיט די אויסגאבען 68 זל. 40 גר.

9800. א גרופע לאקאטארען פון זגערזשער נומער 45.

נישט די לאקאטארען זענען מחויב צו בע־ווייזען, אז זייערע דירות זענען געגאנגען ביליגער וויפיל דער הויזווירט פאדערט, נאר דער הויזווירט מוז בעווייזען, וויפיל די זעלבע דירות זענען גע־גאנגען אין יוני 1914.

9801. פרץ ק.

מצג דער פאבאראווי שטאמען פון נישט קיין געזעצליכע חתונה, קוים ווערט די אפיעקונסטווא בעמאכט אויף דער מוטער, מוז ער בעקומען א נ־אדראטשעניע.

9802. טר. פון פיעטריקאווער 38.

נישט וויסענדיג אויף וואס פאר א רעכטלי־כען סמך די בעטרעפענדע ביורא פיהרט איהר טע־טיגקייט און נישט קענענדיג די בעלי בתים פון דער ביורא, קאָנען מיר אייך נישט ענטפערען, צי מען קאָן אנטרויען די זעלבע ביורא אויפצומאה־נען חובות לויט פראטעסטירטע וועקסלען.

9803 א געוועזער שילער:

9804 ק. ש. פון פיעטרקאווער 17:

9805 העגזעלעווסקי:

9806 טעגליכער לעזער פון נ. ווארזשעווסקא

מעגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פער־שטענדיגען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאכמיטאג מיטבהענגענדיג די צייטונג.

9807 ש—וויטש:

די בעמערקונג פון אויסשטעלער אויפ'ן וועקסל bez protestu אדער bez kosztów איז חל אויף אלע וועקסל בעלי חובות.

דאגעגען, אויב נאר א זשירא ווערט ער־גענצט מיט אזא צושריפט, איז עס חל בלויז אויפ'ן בעטרעפענדען זשיראנט.

איןביידע פאלען זענען די וועקסל־בעלי־חובות פעראנטווארטליך פאר'ן וועקסל חוב אזוי לאנג פונקט ווי דער זעלבער וועקסל וואלט פראטעסטירט געווארען אין דער פארשריפטלי־כער צייט.

דער מאלפע־מענש

19) (סענסאציאנעלער ראמאן)

קאפיטעל צעהן

דער צייכען אין פענסטער.

די פערזעהעניש איז אהן גערויש ארויפגע־שפרונגען אויפ'ן פענסטער, און אדעלע האט געזעהן, ווי אין דער פינסטער האבען א בלישטש געטון איהרע צייהן.

איידער זי האט בעוויזען א געשריי צו טון, רופען הילף, האט זיך א ווארימע בעוואקסענע דלאָניע ארויפגעלייגט אויף איהר פנים און פערשטעלט דעם מויל.

די צווייטע האנד פון דער מאלפע האט ארומגענומען דאס מיידעל און אויפגעהויבען זי.

אין שרעק האט זיך אדעלע א ציה געטון צוריק, און פערלירענדיג דעם בעוואוסטזיין האט זי אויפגעצאפעלט אין די ארעמס פון דער חיה.

דער קאפ איהרער האט זיך ווערהטאגריג אפגעקלאפט אין פענסטער־ראם, און די שויבען האבען א קלונג געטון.

עמיצער אונטען האט דערהערט דעם קלאנג. אונטען האט עס א פלעמעל געטון און ס'האט זיך דערהערט א שאס...

א שויב איז זיך צושפרונגען אויף פיק־פיצלעך.

די ריזיגע פערזעהעניש האט מאמענטאל פערלאזט דעם רויב זיך אראפגעגליטשט פון פענסטער און פערשוואונדען צווישען די בוימער.

א פערחלשטע איז אדעלע אנידערגעפאלען אויף דער ראם פון פענסטער...

ווען זי איז געקומען צו זיך, האט זי דער־זעהן אונטען א סילועט פון א מענשען, וועלכען זי האט גלייך דערקענט:

דאס איז געווען מאריס בראקמאן.

— איהר זענט פערוואונדעט? — האט ער שטיל א פרעג געטון.

זי האט נישט געקאנט ענטפערען. די צונג האט זיך איהר פשוט נישט געפאלגט: זי האט זיך געמוזט שטארק די מיה געבען, כדי צו קע־נען א שאקעל צו טון מיט'ן קאפ.

— און איהם האב איך פערוואונדעט, איהר האט נישט בעמערקט?

אדעלע האט קוים ארויסגעקראגען פון זיך דעם ענטפער:

— ניין, דאכט זיך... ער איז ענטלאפען.

מאריס האט אנגעצונדען זיין עלעקטריש טאשען־לעמפעל, און בעטראכט די ערד אונטער'ן פענסטער.

— קיין שפורען פון בלוט איז נישטא. עס איז געווען זעהר שווער צו שיסען... איך האב מורא געהאט, אין אייך צו טרעפען.

עס האט זיך מיט גערויש געעפענט א פענ־סטער, און אין דער נאכט־שטילקייט האט אפגע־הילכט דזשעק נעוובארט'ס בעאונרוהיגטע שטימע:

— וואס איז עס פאר א שיסעריי, צו אלדי גוטע יאהר?! דאס זענט איהר, בראקמאן?

— דאס בין איך. קומט אהער, איך וויל אייך עפיס דערצעהלען.

דער שאס און די אמפערניש האט נישט אויפגעוועקט נישט דעם אלטען לאנגוואל, און נישט זיינע געסט — די אקטיארען.

ווען נעוובארט איז ארונטער אין גארטען, האט ער דארט קיינעם נישט געטראפען, חוץ בראקמאנען.

אין קורצע ווערטער האט דער געהיימ־אגענט איהם געגעבען צו פערשטעהן, וואס אזוינס דא איז פארגעקומען.

— די מאלפע געהער צו אונזער ידיד, דעם מיסטער גרעגארי פען,— האט ער דערצעהלט,— איך האב זי אינדערפריה געזעהן.

— איהר מיינט, אז די מאלפע שפאצירט ארום אויף דער פריי, און זי האט צופעליג אנ־געטראפען אויף א געעפענט פענסטער?

מאריס האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ, אז נישט, און רוהיג דערקלערט:

— ניין, די מאלפע האט נישט צופעליג דערזעהן דאס אפענע פענסטער, נאר זי איז גע־קומען מיט דער בפירוש'ער כוונה אוועקצוגנב'־ענען אייער הויפט־אקטריסע. עס זעהט אויס אויסטערליש, פאנטאסטיש, אבער אזא איז מיין פעסטע מיינונג. איך האב אייך שוין געזאגט, אז דער דאזיגער אראנג־אוטאנג איז קלוג, ווי א מענש.

— ער קאן דאך אבער נישט דאס מיידעל. ער האט זי קיינמאל נישט געזעהן.

— ער קאן איהר ריח,— האט געענטפערט מאריס — זי האט פערלוירען אינ'ם שלאס „גריק־טאוערס" איהרע הענדשקעס. ס'איז זעהר מעגליך, אז דער איידעלער בארא'נעט האט זיי בכיוון אוועקגע'גנב'עט, כדי אוועקצושענקען זיי דערנאך באג'ן.

— איך וויל, אין דעם נישט גלויבען. דאס אלץ איז עפיס א מאדנע שטותעריי... הגם — האט נעוובארט צוגעגעבען — איך ווייס, אז אראנג־אוטאנגען זענען צומאל פעהיג אפצוטון אויסטער־לישע זאכען. איהר האט איהם אונטערגעשאסען?

— ניין כ'האב נישט געטראפען. מ'האט שוין וואהרשיינליך אויף איהם געשאסען, ווייל ער האט זיך תיכף בעכאפט וועגען וואס ס'האנדעלט זיך. אין געגענפאל וואלט ער זיך געווארפען אויף מיר, און מיט א צווייטען שאס וואלט איך איהם זיכער אוועקגעלייגט א טויטען.

— ווי־אזוי האט איהר איהם בעמערקט?

פארוואס האט איהר זיך נישט געלייגט שלאפען?

— איך האב געוואנדערט איבער'ן גארטען.— האט מאריס טרוקען בעמערקט — יעדער ארענט־ליכער געהיים־אגענט האט אזוי פיל ענינים אויפ'ן געוויסען, אז ער קאן נישט אזוי רוהיג שלאפען, ווי אנדערע שטערבליכע. אפען גע־זאגט, בין איך געבליבען אין גארטען, ווייל איך האב אפגעווארט באג'ן... ווער איז עס?

אין דער אפענער טיר האט זיך בעוויזען די שלאנקע פיגור פון אדעלען, אנגעטון אין אנ'אוועננד־קלייד.

— טייערע מיינע, איהר האט געהאט א נישקשה'דיגע שרעק! — איז איהר נעוובארט ענטקעגענגעגאנגען — ווי־אזוי איז עס געשעהן?

— איך ווייס אליין נישט,— האט אדעלע צוטומעלט געענטפערט: איהר האנד האט נאך אויף זיך געפיהלט דעם אנריהר פון דער האָה־ריגער חיה. — איך האב דערהערט א שארך, בין איך צוגעגאנגען צום פענסטער, און אויף מיר האט זיך תיכף א ווארף געטון די פערזע־העניש... ווייסט איהר נישט, וואס דאס איז גע־ווען, מיסטער בראקמאן?

— ס'איז געווען א פשוט'ע מאלפע,— האט מאריס געענטפערט מיט א כלומרשט'ער קאלטקייט — עס פערדריסט מיך זעהר, וואס איך האב זי נישט בעוויזען בעצייטענס אפצוטרייבען. האט אייך נישט איבערגעשראקען דער שאס?

— איהר האט מיך געראטעוועט... איך בין אייך זעהר דאנקבאר. אך, עס איז געווען אזוי שרעקליך... אזוי גרויזאם!

אדעלע האט פערשטעלט איהר פנים מיט ציטערדיגע הענד.

(פארזעצונג קומט).

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יו"ט 2 נאכמ., לעצטער סעאנס 10 אוו. אויפ'ן 1. סעאנס — פריזען פערקלענערט

היינט און פאל־גענדע טעג!

„דאס בלויע מיידל"

שאמפאנער סאלאן־קאמעדיע

אין די הויפט־ראלען: JENNY JUGO, HARRY HALM, Juljusz FALKENSTEIN

נעכסטער פראגראם: **שמשון און דלילה** — אין די הויפט־ראלן: **Marja Corda**

קינא־טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני
פערשטארקטער ארקעסטער.
דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

היינט און פאלגענדע טעג!

„זון־אויפגאנג"

די גרויסע ערשיטערנדע דראמע א. נ.:
— אין די הויפטראלען: — **George O'Brien i Janet Gaynor**
אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת, זונטאג און יום־טוב — 12 א זייגער בייטאג.
דער נעכסטער פראגראם: **דעם צאר'ס אדיוטאנט** מיט **Iwan Mozżuchin**

ו'איינונגען!
ענצעלנע שטובען מיט קיכען, 2 שטובען מיט קיכען און ענצעלנע שטובען מיט אלע בעקוועמליכקייטען איז צו פערמיטען פון זאפארט. צו ערפאהרען
30 פראנציסקאנער 30
ביים ווירט.
4096

Dr. med.
H.LAJCHTER
צאהן־כירורג
דזיאסנע־, קין־, גימען, און צונג־קראנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po poł. 4604

Kino **„Słońce"**
28 Napiórkowskiego 28
dojazd tramwajami № 3 i 4.
היינט און פאלג. טעג! גרויסע פרעמיערע!
נאכט־קאוואליערען
דראמע פון ליבע פון אן'אומשולדיג פערמשפט'ן.
אין די הויפט־ראלען:
Wiktor Mc. Laglen, Luis Moran, Nick Stuart
נעכסטער פראגראם ???
אנהויב אין געוועהנליכע טעג 5, 7 און 9 אווענד, שבת און זונטאג 3 א זייגער נאכמ.

ענדליך

פעלד־בעטען האבען זיך אלע איבערצייגט אז די פאטענטירטע
ווילכע זענען פערזעהען מיט דער שוץ־מארקע **PALMA-PATENT**
זענען די פראקטישסטע און דויערהאפטסטע
מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר, עמפפעהלען מיר אויף לאגער.
אויסערדעם בעזיצען מיר אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל־בעטען, ניקעל־קינדער־בעטען טיש־בעטען, אמעריקאנקעס,
קינדער־וועגעלעך, קינדער־בענקעלעך אויף רעדלעך. מעטער־מאס,
מאטראצען, געבעטע, שאסקאווע און קאנאדיסקע **קאוטשוקעס** און **טאפטשאנעס**
בעמערקונג: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאווע־בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג. -- פאבריקס־פרייזען. -- זעמטליכע רעפאראטורען.
הורש **לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85** דעטייל

לעכער מאשינאווע
ווערען אנגענומען אויסצונייהען צו ביליגע פרייזען
ביי **ג. נארדמאן**
29 צעגעלניאנא 29

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51·78
הויט און וועגערישע קראנקהייטען
רענטגען און ליכטהיילאינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד
צוריקגעקעהרט

בור פאר 175 זל. בור אויף ראטעס
בעקומט איהר **ראדיא** אפאראט
א3לאמפיגען אהן אקצעסאריעס, ביי דער פירמע
Polskie Radjo
Inż. KRZYŻANOWSKI i S-ka
Andrzeja Nr. 4.

עס ווערען געזוכט פון זאפארט קוואליפיצירטע
שניידער־געזעלען
ביי י. שולזינגער
10 זאוואדזקא 10

Kino MIMOZA

ul. KILIŃSKIEGO 178.

פון שבת, דעם 21. ביז מאנטאג, דעם 30. סעפט. ד. י. איינשל.
גרעסטע פרעמיערע פון די לעצטע יאהרען!
ראמאנטישע פאסירונגען פון בעריהמטען כטיענקא־ראזין
וואלגא... וואלגא...
(WOŁGA... WOŁGA...)
רעזשיזירט דורך **Turzański** שעפער פון **„Kurjer Carski"**
צום אויביגען בילד איז אנגעשירט געווארען א ספעצ. כאר
ביי דער רוסישער קאלאניע אין לאדז, וועלכער וועט אויספיהרען
א רייע רוסישע לידער. — סוועט געבעטען צו קימען אויף די
פריהערדיגע סעאנסען. נעכסטער פראגראם: „געטליכע פרוי"

Dr. med. J. MAKOWSKI
קינדער־קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
CEGIELNIANA 8, tel. 50-02
עמפפענגט פון 4–6 נאכמ.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאליסט פון אינערליכע און קינדער־קראנקה.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8–11 פארמ. און פון 4–6 נאכמ.

אויפפאדערונג!
דערמיט פאדער איך אויף דעם ה'
דניאל געלבארט, קאנסטאנטינער 192
אז ער זאל קומען צו א דין־תורה צום הרב הארצשטארק, אויף פענסקא 1 ביז מימואך, דעם 25 סעפטעמבער ד. י. 8 א זייגער אווענד, אין געגענפאל נעהם איך פון מיר אראפ יעדע פעראנטווארטליכקייט פאר די ווייטערדיגע פאלגען.
יחזקאל דזשאלאווסקי, פיעטריקאווער 58.
9966

א צימער
און א צימער וואס איז גע־אייגנעט אויף א געוועלב איז פון זאפארט איבער־צוגעבען צו ערפאהרען ביי קרעל רוג לאגעווניצקא און פעפער־גאס אין דער צוקערניע.

ו. י. ז. א. אל. קאשטשושקי 21.
היינט, דינסטאג, דעם 24 סעפטעמבער ה. י. 8.30 אווענד קומט פאר
אפארלעזונג — פון — **דעפ. י. גרינבוים**
א. ד. ט.: „ציריך, גענף, לאנדאן און די געשעהענישען אין א"י"
בילעטען פון 1 ביז 3 זל. צו בעקומען היינט פון 5 א זייגער נאכמ. אין דער קאסע פון וו. י. ז. א.
9996

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 5–9 אווענד.
בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

טליתים־פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב־וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טליתים־קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א. ח. ציטרינאווסקי, קאמיעננא 1,
אין 2. טויער, פארטער. קומט איבערצייגט אייך!
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

א געוועלב
איבערצוגעבען
מיט פולער איינריכטונג אין א גוטען פונקט געאייגנעט אויף יעדען געשעפט.
צו ערפאהרען אין אדמינ.

קוואליפיצירטע
אויספערטיגערינס צו סוויטערס, ווי אויך אבערלאקנייערינס און רעפעזירקעס
קענען זיך זאפארט מעלדען צו ה' א. ווישליצקי
צעגעלניאנא 68

יעהרליכער אווענד־קורס פאר וועבעריי
ביי דער
האנדוועקער־שולע
פאמארסקא 46/48, טעל. 80-63.
די קאנצעלאריע נעהמט אן איינשרייבונגען מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון 7–9 אווענד.
9139

Dr. M. Wolfson
צוריקגעקעהרט.

עלטערן!

אין מען לאנג ווערען עקזיסטירענדע אנגענומען **הדר־שולע**
קינדער, וואס לערנען אין פאושעכנע שולען צו לערנען: חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, הים־מאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען. ס'ווערען אויך אנגענומען אנפענגער פון 5 יאהר אן, וואו ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט ווירגדליך עברי, א שרענג־רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
מנהל יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי (ניע שטאט) 6
קוער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

א בופעטאווע
אין דער צוקערניע און א קאוליפיצירטע **קעכין**
קען זיך מעלדען
נאוואמיעסקא 8
אין דער צוקערניע.

אשדכן
מיט בעקאנטשאפט אין אינטעליגענטע קרייזען ווערט געזוכט
אפערטען סוב „A.B."

א אינטעליגענט
פריילייך
קען בוכהאלטעריע, מאשין־שרייבען, סטענאגראפיע זוכט א פאסטען אלס פראקטיקאנטקע.
אפערטען אונטער „מ. ב." אין אדמיניטראציע פון דער צייטונג.
9510

צאהן־ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעמט אן פון 2 - 10 און פון 7 - 4

Dr. med. **H. Lubicz**
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מענער־שוואכע קראנקהייטען. היי וגג מיט קווארץ־לאמפען (הער־אויספאל)
נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד.

Dr. NADEL
פיעטרקאווער 17 טעל. 86-68
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 4– 6נאכמיטאג.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג־אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אן פון 6–8 אווענד.

מאשין און האנד־נייערינס
צו סוועטערס
קענען זיך מעלדען צו בערקאוויטש
קאנסטאנטינער 36.

Dr. Robinzon
10 פיעטריקאווער 10, טעל. 86-31
צוריקגעקעהרט.

אבאנעמענט־פרייז — פערין מאנאט — 18 גר. ...
אנאנסען־פרייז ...